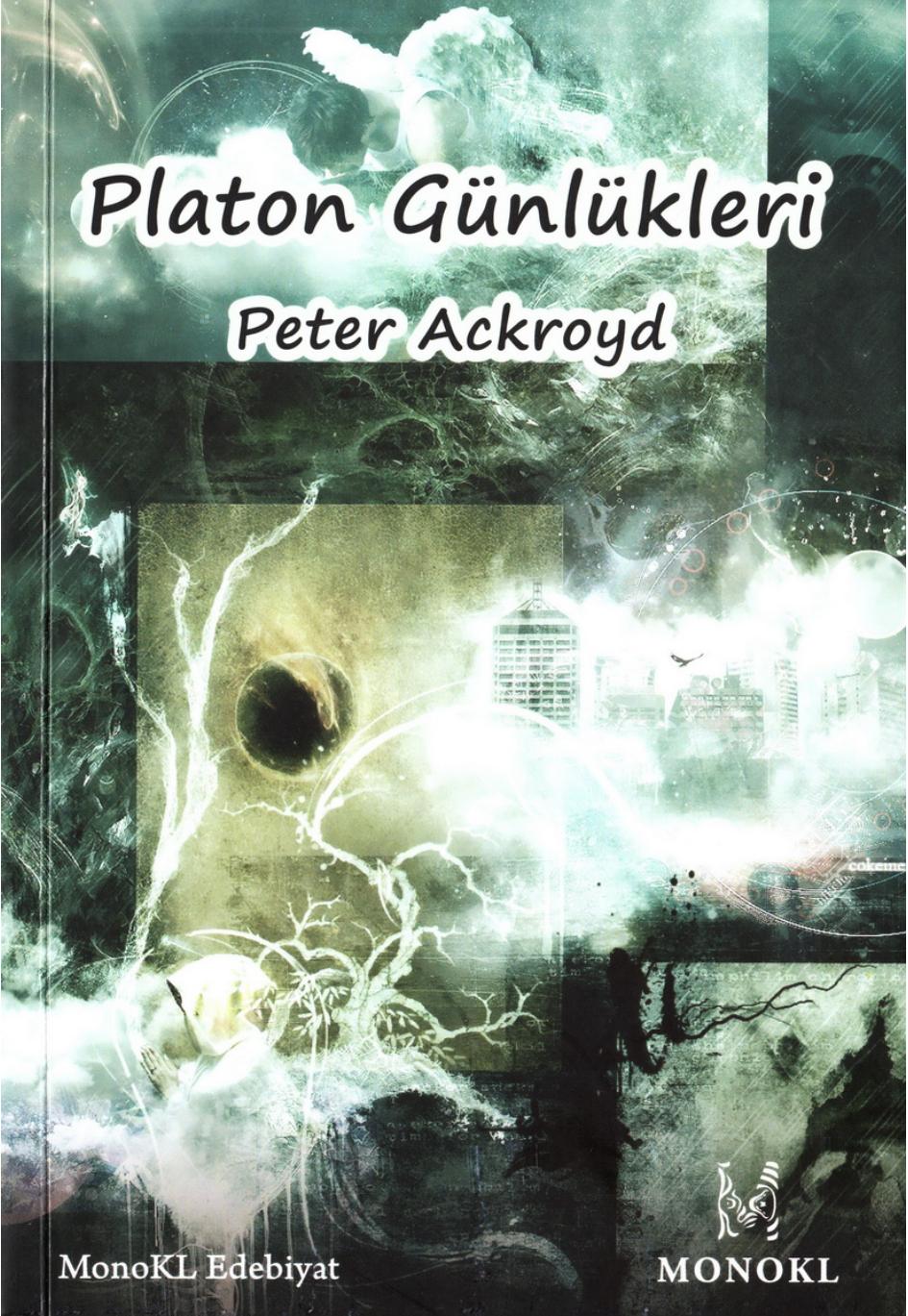
Platon Günlükleri

Peter Ackroyd



MonoKL Edebiyat

MONOKL

Peter Ackroyd (1949-)

Platon Günlükleri

Çağdaş İngiliz Edebiyatı'nın kurmaca, araştırma ve eleştiri dallarındaki en önemli isimlerinden birisi olan Peter Ackroyd 1949'da Londra'da doğdu. Eğitimini Cambridge ve Yale Üniversiteleri'nde tamamladı. Uzun yıllar *Spectator* dergisinin genel yayın yönetmenliğini yaptı ve *The Times* için kitap eleştirileri kaleme aldı. Halen çeşitli dergi, gazete ve televizyonlarda aktif bir figür olarak yer almaktadır. Kurmaca alanındaki ve diğer alanlardaki sayısız yapıtının en önemli ortak noktası, Londra şehrinin tarihine, edebiyatına ve kültürüne vurgu yapılmasıdır. Ackroyd, tarihsel ve fantastik figürleri Londra üzerinden harmanlamaktadır. Tarihin ünlü yazarları ve sanatçıları da Londra'nın bu yeniden keşfedilişinde büyük bir öneme sahiptir. Ackroyd, kendisini bir Londra yazarı olarak tanımlarken, aynı zamanda kentin diğer önemli figürleri olan Charles Dickens, William Blake, Thomas More, Thomas Chatterton, John Milton, Oscar Wilde and T.S. Eliot gibi yazarlarla yaşamı boyunca içli-dışlı olmuş, onlardan esinlenmiştir. Londra tüm bu atmosferiyle onun yapıtlarında yaşayan bir varlık gibidir adeta.

Yazarın Monokl'daki Diğer Kitapları:

Clerkenwell Öyküleri (2012 Eylül - yay. haz.)

MonoKL Yayınları

1- Ahmet Soysal
İlke Olarak Yaşam Üstüne Notlar ya da Mini-Etika
2- Jean-Luc Nancy
Demokrasinin Hakikati
3- Jean-François Lyotard
Pagan Eğitimler
4- Ahmet Soysal
Birlikte ve Başka I ve II
5- Thomas de Quincey
Immanuel Kant'ın Son Günleri
6- Jean-Luc Nancy
Tanrı, Adalet, Aşk, Güzellik
Dört Küçük Konferans
7- Emmanuel Levinas
Maurice Blanchot Üstüne
8- Michel Henry
Marx'a Göre Sosyalizm
9- Arthur Machen
Büyük Tanrı Pan - En Derindeki Işık
10- Sheckley, Clarke, Doyle, Asimov
Yamuk Bakan Öyküler (seçki)
11- Marguerite Duras
Yıkmak Diyor Kadın
12- Giorgio Agamben
Dünyevileştirmeler
13-Hervé Le Tellier
Bar Sonatları
14- Alain Badiou
Felsefe ile Politika
Arasındaki Gizemli İlişki

15- Alain Badiou
Sonlu ve Sonsuz
16- Alain Badiou - Barbara Cassin
Heidegger. Nazizm, Kadınlar, Felsefe
17- Alain Badiou
Tarihin Uyanışı
18- Dionys Mascolo
Aşk Üstüne
19- Peter Sloterdijk
Derrida, Bir Mısırlı
20- Ahmet Soysal
İtkisel Mantık
21- Jean-Luc Nancy
Gitmek/Yola Çıkış
22- Giorgio Agamben
Dispozitif Nedir? Dost
23- Felix Guattari
Franz Kafka'nın Altmış Beş Düşü
24- Robert E. Howard
Almuric
25- Christian Bobin
Eksik Parça
26- Juan Pablo Villalobos
Tavşan Deliğinde Fiesta
27- Giovanni Papini
Düşsel Konçerto Cilt I
28-Hervé Le Tellier
Aşktan Bu Kadar
29- Peter Ackroyd
Platon Günlükleri

MonoKL

"Mono Kurgusuz Labirent"

YAZININ HAYALİ

ile

HAYALİN YAZISI

MonoKL Yayınları
Kuloğlu Mah. Gazeteci Erol
Dernek Sk. No:14 D:4 Taksim
Beyoğlu - İstanbul
e-posta: editor@monokl.net
www.monokl.net

Peter Ackroyd
Platon Günlükleri

Yapıtın Özgün Adı:
The Plato Papers

©Peter Ackroyd - Vintage, 2000
© Monokl Yayınları, 2012

Bu kitabın yayın hakları
Kalem Ajans aracılığıyla alınmıştır.

Birinci Basım: 2012 Temmuz
Yayıma Hazırlayan: Volkan Çelebi
İngilizceden Çeviren: Bilgesu Şişman
Düzelti: Monokl Atölye - Sevil Tanışan
Kapak Düzenleme: İzzet Memati
ISBN: 978-605-63216-2-7
Sertifika Numarası: 22834

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Monokl
Baskı ve Cilt: Lord Matbaacılık
Davutpaşa Cad. Emintaş San. Sitesi
No:103/430 - Zeytinburnu

PETER ACKROYD

PLATON GÜNLÜKLERİ

İngilizceden Çeviren: Bilgesu Şişman

c. MÖ 3500 - c. MÖ 300: Orfeus Çağı
c. MÖ 300 – c. MS 1500: Havariler Çağı
c. MS 1500 – c. MS 2300: Köstebek Çağı
c. MS 2300 – c. MS 3400: Nüktebüyü Çağı
c. MS 3400: Şimdi

Sık sık zihnimde, gezegenimizin, bu yeni evrensel ve anlık iletişim çağında, uzaktaki gözlemcilere nasıl görünüyor olabileceğini canlandırırım. Sürekli coşkun bir faaliyet halinde parıldar gibi görünüyor olmalı, adeta gökyüzündeki yuvarlak bir elmas gibi.

Ronal Corvo, *Yeni Bir Dünya Teorisi*, 2030.

Herşey karanlığa ve sessizliğe gömüldü, herşey çöktü. Çökümsevim[1].

Joseph P., *Günlükler*, 2299.

Karanlık ümitsizliğin derinliklerinde, biz hayatta kalanlar, biz aşınmışlar, bilmiş olduğumuz haliyle, bildiğimiz haliyle artık var olmayan dünyamızın gecesinden dışarıya sesleniyoruz.

Londra ilahisi, c. 2302.

---

[1] *collapsophe* [ed.n.].

Işık kıymıkları. Sırmalar. Karanlığın dalgalarında süzülen, diken şeklinde küçük ışıklar.
Joseph P., *Günlükler*, 2304.

Myander, bir Londralı, geçiş anından başlayarak, değişen bir dünyanın tarihini yazdı; bu anın, muhteşem bir dönemi, kendisinden önce gelmiş herhangi başka bir dönemden daha değerli olan bir dönemi işaret ettiğine inanıyordu. Bu inanç temelden yoksun değildi. Bilim dünyası çökmüştü, fakat insanlığın ilahi bilinci henüz kendini göstermemişti. Myander'ın tüm yaptığı, ümitsizlik ve hayretin açığa çıkan işaretlerinin kaydını tutmaktı. Antik çağlardaki olaylar, hatta büyük değişimden hemen önce olanlar bile açıkça anlaşılamadığı için, kendi görevinin o anki durumların dikkatli bir incelemesini yapmak olduğuna kanaat getirmişti.
Myander, *Tarih*, 2310.

Kutsal şehir, onarıldı. Bizler, hayata döndük.
Bildiri, 2350.

Işığın bileşenleri dikkatle incelendi. Bu bileşenlerin insan düzeyindeki irade ve arzu gibi çeşitli etkilerinin yanı sıra dünyanın kendisinden kaynaklanan güç işaretleri vardır. En küçük bir toprak parçası bile, sınırları içine gelenleri hareket ettirecek şekilde etki sağlayabilir. Örneğin, bu şehir içinde yaşayanların sevinçlerine ve kederlerine karşı kayıtsız değildir.
Londra Muhabiri, 2998.

İnsan ışığının şanlı yenilenişi sırasında, insanlık anlatısındaki bu en ihtişamlı ve muhtemelen en önemli sahne sırasında orada bulunmuş gibi davranamam. Ancak, yeni bir çağın eşiğinde varolarak, kendimin başka bir anlamda kutsanmış olduğuna inanıyorum. Etrafımdaki her yerde azamet ve cömertliğin dikildiğini görmeye başladım, bu sırada şehrimizin sakinleri olağanüstü bir şevkle antik çağların emeklerini diriltiyor ve onlara öykünüyor. Neden bu işin peşinden koştukları sorulduğunda, 'Neden olmasın? Başka ne yapılabilir ki? Yeni ruh bu!' diye yanıtlıyorlar.

Popcorn'dan Mellitus'a Mektup, 3399.

Şehir bizi taşıyor. Şehir yükünü seviyor. Bunun karşılığında onu besle. Sınırlarından çıkma.

Bildiri, 3506.

Herşeyin kaynağına dönerek kaderimizi karşılarız. Çiftlerimizi görüyor musunuz, yanımızdan ağlayarak geçen? Dünyamızın doğası budur.

Restituta Atasözü, Londra'nın koruyucusu, 3640.

Bir adamın portresini çizmek bazen ters ya da rahatsız edici birşey olarak değerlendirilir ancak cemaat üyelerinin muhteşem ve şanlı şehrimizin Duvarında rastlanan resimlerinden biliyoruz ki tek bir ifade ya da bakış, can alıcı bir ana ya da olaylı bir harekete hayat verebilir. Bu yüzden Platon'un, Londra'nın büyük konuşmacısının bir suretini benzer bir şekilde akıllarda canlandırmayı amaçlıyorum. Seçme sanatını uygulayacağım; tıpkı, sürekli önümüzde olan oyuncularımızın sergiledikleri gibi, bazı olaylar büyük ölçekte sunulacak ve diğerleri küçül-

tülecek. Küresel tiyatronun gelenekleri baştan sona kadar korunacak; açığa çıkma ve matem anları, örneğin, birbirleriyle katı bir uyum içinde olacak. Bu yollarla onun ne yazık ki kısa olan hayatını, hakikat peşinde dur durak bilmez bir arayış olarak görebiliriz. Fakat Platon'un şehirdeki son günlerini dürüstçe kayda geçirmek ve zalim bir batıl inancın en yüce ve iyiliksever aklı nasıl sınırsız hakimiyeti altına aldığını saptamak da benim görevim olacaktır.

Anonim, *Platon Günlükleri*, 3705.

PLATON'UN GEÇMİŞ ÇAĞLARIN DURUMU ÜZERİNE DERSLERİ VE YORUMLARI

1

Sparkler: Bekle, Sidonia, bekle!

Sidonia: Memnuniyetle.

Sparkler: Seni az önce çarşıda gördüm. Şehir duvarının altında duruyordun, ben de bu nedenle Platon'un söylevini dinliyor olduğunu düşündüm.

Sidonia: Bütünüyle doğru, Sparkler. Fakat seni de orada görmeyi bekliyordum, zira sen Gog festivalini hep kutlarsın.

Sparkler: Fleet'i geçip sana katılmak üzereyken Madrigal beni durdurdu.

Sidonia: Ne istiyormuş?

Sparkler: Cemaat toplantısıyla ilgili birşey sadece. Ama, bunun sonucunda, Platon'un açılış sözlerini kaçırdım. Ancak bitirişine yetişebildim, geçmiş çağların karanlığından duyduğu kederden bahsettiği kısma.

Sidonia: Hepsi çok ilginçti. Atalarımızın, güneşin etrafında dönen bir dünyada yaşadıklarına inandıkları bir dönem varmış.

Sparkler: Bu doğru olabilir mi?

Sidonia: Ah evet. Bir tür sonsuz uzayda hareket eden küre şeklinde bir gezegende yaşadıkları söylenirmiş onlara.

Sparkler: Hayır!

Sidonia: Bu onların sanrısıymış. Fakat bu Köstebek Çağı'ymış. Platon'a göre, sanki tüm dünya onların kuramlarına sığacak kadar küçük olana dek eksiltilmiş ve top haline sokulmuş.

Sparkler: Fakat muhakkak biliyor – ya da hissediyor olmalıydılar?

Sidonia: Bilemezlerdi. Onlar için güneş çok güçlü bir tanrıymış. Tabii Platon bunu bize söyledikten sonra bir an hepimiz sessiz kaldık, sonra o güldü.

Sparkler: Güldü mü?

Sidonia: Hatip maskesini çıkardıktan sonra bile, hala gülümsüyordu. Sonra bize soru sormaya başladı. 'Sizce ben küçük müyüm? Öyle düşündüğünüzü biliyorum. Köstebek insanlarının çok, çok daha küçük olduklarını kafanızda canlandırabiliyor musunuz? Kafaları ufacıktı, ve gözleri nokta gibiydi. Biliyor musunuz,' dedi, 'en sonunda kendilerinin büyük bir file ya da ağ ile örtülmüş olduğuna inandıklarını biliyor musunuz?'

Sparkler: İmkansız. Platon ne zaman doğruyu söylüyor hiç kestiremiyorum.

Sidonia: Onun hoşuna giden de bu. Oyun. Bu yüzden bir hatip o.

Sparkler: Biz ki onu çocukluktan beri tanıyanlar —

Sidonia: —hep merak etmiştir.

Sparkler: Fakat kim böyle çılgın kurgulara ikna olabilir ki?

Sidonia: Gel ve kendin karar ver. Benimle beraber beyaz şapele yürü, ikinci söylevine orada başlamak üzere.

2

Dünyamızın on yedinci ile yirminci yüzyılları arasında bir dönemde ortaya çıkmış olan bir yazardan, Charles Dickens'tan bahsedeceğim. Yapıtlarının adlarına erişilmiş bulunuluyor ancak yalnızca bir metni günümüze kadar gelebildi, heyhat o da eksik bir şekilde. Benim de bilmediğim nedenlerle, yedi sayfası çıkarılmış, ve yazarın ismi kısmen tahrif edilmiş. Ancak anlatının büyük bir kısmı duruyor ve bu da Köstebek hayal gücünün doğasını incelemek için bize eşsiz bir fırsat sunuyor. Roman *Doğal Seçilim Yoluyla Türlerin Kökeni*, yazan Charles D—. olarak isimlendirilmiş. Adın geri kalan kısmı kaba bir aletle kazınmış, ve üstüne boya bazlı bir maddeyle "Aşağılık şeyler!" ifadesi yazılmış. Açık ki okuyucu kurguyu uygun bulmamış! Belki de onun ince zevki için fazla melodramik ya da romantikti! Bu silintiye rağmen, bu romanın *Büyük Umutlar* ve *Zor Zamanlar*'ın yazarı tarafından yazıldığından şüphe etmek için hiçbir nedenimiz yok.

Kitap, anlatının kahramanının bir cümlesiyle açılıyor –'Bir doğa bi-

limci olarak HMS *Beagle* gemisindeki yolculuğum sırasında, bazı olgular üstümde büyük bir etki bıraktı...'– ve onun ilginç hikayesini anlatmaya başlamasıyla devam ediyor. Arıları, güvercinleri, ve çevresindeki çeşitli başka yaratıkları gözlemleyerek, kafasında öylesine karmaşık dünya yaratmayı başarıyor ki en sonunda bu dünyanın gerçek olduğuna inanıyor. Bu, kurtarmış olduğumuz, ana karakterinin benzer şekilde sanrılar içinde olduğu başka bir kurgu eseri, *Don Kişot*'u andırıyor. Ancak, Köken'in donkişotvari kahramanı, 'mücadele', 'rekabet', ve 'doğal seçilim yoluyla ölüm'ü hem hastalıklı hem de gülünç bir şekilde saplantı haline getirmiş olarak resmediliyor. Hesaplamaları kesinmiş gibi davranıyor fakat sonra 'Benzer durumların uzun bir listesini çıkardım, ama burada da, daha öncesinde olduğu gibi, bunları veremeyecek olmanın büyük dezavantajını yaşıyorum' diyor. Harika bir biçimde komik olan bu lafın ardından, bile isteye olmayan mizaha en az onun kadar sahip bir başkası geliyor. "Topladığım olguların uzun bir listesini vermeden, ki bunların burada sunulması imkan dahilinde değildir, bu önermenin doğruluğuna herhangi birini ikna etmek umutsuz bir çabadır" diyor. İşte, eğer gerçek olsaydı, kendisine inanılmayacak bir karakter!

Charles Dickens'ın kurgusunun inceliği şimdi görünür hale geliyor. Yazar bu absürd adamı, olağandışı şekilde adlandırılmış Beagle'da yolculuk eden bu 'doğa bilimciyi' yaratma eyleminde, kendi toplumunun dolaylı bir parodisini yapmayı başarmış. Romanın alt başlığının kendisi yergisinin nesnelerinden birini ortaya koyuyor –'Hayat Savaşında Ayrıcalıklı olan Irkların Korunması', tüm insanların 'ırk', 'cinsiyet' ya da 'sınıf' terimleriyle sınıflandırılabileceğine ilişkin Köstebek sanrısına işaret ediyor. Buna ilişkin ilginç kanıtlara, bir komedyen olan Marx Kardeş'in anekdotlarında da rastlıyoruz, ki daha ileriki bir tarihte

ondan da bahsedeceğim. Ancak Dickens, bu ayrıksı hipotezi, 'birçok rakibini halihazırda yenmiş olan geniş çeşitliliğe sahip türler ... yeni topraklara yayıldıklarında yeni yerler ele geçirmekte en büyük talihe sahip olacaktır' cümlesini öne süren kendi bahtsız anlatıcısının sözleri üzerinden alaya almaya muktedir. Köstebek'in orta döneminde ayrı milletlerin birbirleriyle savaştıkları ve birbirlerini kolonileştirdikleri hatırlanmalı; kahramanımızın her zamanki yavan üslubuyla ortaya koyduğu gibi, 'uzak topraklarda yabancı benzerleriyle olan hayat savaşında muzaffer olma' amacıyla 'kuzeyli formlar daha az güçlü olan güneyli formları yenmeyi başarmıştı.' Karakterinin, içinden geldiği toplumun harikulade biçimde kısa ve öz ancak sert bir özetini verdiği sırada, yalnızca kuşları ve böcekleri tartışıyormuş havasını ciddiyetle koruyor olması, Charles Dickens ironisinin ustaca hareketlerinin sonuncusudur.

Emeğin zorunluluğunun ve iktidar iştahının egemenliğindeki dünyası, gerçekten de karanlık bir dünyadır. Arılar bile 'zaman kazanma ... endişesindedir', ve başkarakter 'kuzeyin daha verimli atölyelerini' över; doğanın kendisi, sürekli bir 'tasarruf etme' arzusuyla, tutumlu hatta cimri olarak betimlenir. Ancak, romanın geçiş bölümlerinden birinde kahraman, yalnızca komik olmaktan çıkar ve daha habis ve şeytani nitelikler sergilemeye başlar. 'Ağır yıkım' ihtiyacından bahseder, ve içinde hiçbir alay barındırmayan bir şekilde, 'en güçlü olan yaşasın ve en zayıf olan ölsün' diye açıklar. Kayda değer bir pasajda şiddetli ölüm manzarasını kutlar –'kraliçe arının, genç kraliçeleri, yani kızlarını derhal yok etmesi için onu teşvik eden vahşi içgüdüsel nefretine hayran kalmalıyız' diye bildirir. 'Kraliçelerin ölümü', 'kraliçeler genç ve güzelken öldüler' gibi bazı yazı parçalarına rastladık –ki bunlar da bize onun, bizim için artık var olmayan dramatik bir ge-

leneği anıştırdığı fikrini veriyor. Fakat hiçbir şey onun katliama olan ilgisinin üstünü örtemez.

Savaş ve kıyım, sahiden de, yarattığı gerçek olmayan dünyanın asıl öğeleri haline gelir. Dünyadaki tüm yaşamın tek bir 'ortak ebeveyn' ya da 'ilksel form'dan geldiğini hayal eder; bu 'prototip'in dölü daha sonra çeşitli hayvan ya da bitki türlerine dönüşür, ki bunlar da 'mükemmelliğe doğru ilerlemek' için kendi aralarında savaşır. O buna 'evrim' der. Gülmeyin, lütfen. O sadece bir roman karakteri! Eh, gülün illa gülecekseniz. Fakat hatırlayın ki Charles Dickens'ın kendisi de yaşadığı çağın kör savlarını yeriyordu. Şunu da hatırlayın ki bu karanlık geçmişten gelen hiç kimse, dünyanın tüm hallerinin birden değiştiğini ve yeryüzü talep ettiğinde yeni organik yaşamın ortaya çıktığını bilemezdi. Örneğin, kaya ya da buzda bulunan taşlaşmış biçimlerin, organik benzerlerini taklit etmek için yaratılmış olduklarının ancak Nüktebüyü Çağı'nda farkına varıldı. Aynı dönemde, yeryüzünün her parçasının, kendi yaratıklarını kendiliğinden ürettiği de teşhis edildi.

Bu söylevi, romanın ortaya getirdiği bir tema ile bitireceğim. Başkarakter doğal dünyaya dair yanlış ve ilgisiz betimlemelerine son verirken bile, kendi deneyimini hüzünlü terimler üzerinden düşünür. 'İnsanın istekleri ve çabaları ne kadar uçucu,' diye şikayet eder, 'zamanı ne kadar kısa!' Bunlar tipik Köstebek hisleridir, fakat bu özel durumda, böylesi genel 'istek ve çabalar'ın ardındaki güdüleyen kuvveti anlamış olduğunu iddia eden, sanrılar içindeki bir bilginden gelmektedirler! O halde size *Türlerin Kökeni*'ni komik bir başyapıt olarak önerebilir miyim?

3

Madrigal: Söylev hoşuna gitti mi?

Ornatus: Son derecede. Hatta melekler bile ilgilenmiş görünüyordu, özellikle de Platon o teoriden söz ettiğinde –o şey– neydi?

Madrigal: Evrişim?[2]

Ornatus: Aynen öyle. Evrişimler. Gülmeden edemedim.

Madrigal: Hepimiz öyleydik. Fakat neden atalarımızın inançları bu kadar gülünç? Eminim ki bu inançlara samimiyetle sahiptiler.

Ornatus: Buna şüphe yok.

Madrigal: Belki de, gelecekte de, gülerler –yani– sana ve bana.

Ornatus: Bizimle ilgili komik herhangi bir şey yok.

Madrigal: Bildiğimiz kadarıyla.

Ornatus: Güzel bir nokta. Bunu mümkün olan en yakın zamanda Platon'a danışmalıyız. Okul günlerimizde hepimizin aynı cemaatte olduğunu düşündüğümde –sen, ben, Platon.

---

[2] *Convolution*, birlikte-evrilmek, kıvrılmak karşılıklarıyla okunmalıdır [ed.n.].

Madrigal: Ve Sparkler. Sparkler'ı nasıl unutabilirsin? Uzun cübbesi ve beyaz saçlarıyla.

Ornatus: Ve Sidonia'yı da, kızıl saçları ve saçtığı mavi ışıkla.

Madrigal: Onları onca uzun süredir tanıyorum ki bazen çok yakın görünüyorlar, bazense uzakta.

Ornatus: İnsan algısının tümü bir rüyadır. Ya da Platon bize öyle diyor. Ve bak işte rahip kuyusunun[3] yanında duruyor. Kendi kendine konuşuyor gibi görünüyor.

Madrigal: İmkansız. Bir sonraki söylevini çalışıyor olmalı.

[3] Clerks' Well: Londra'nın Clerkenwell bölgesinin kendisinden ismini aldığı, Farringdon Lane'de bulunan bir kuyu. Orta Çağ'da, Londra cemaat rahipleri, İncil'den hikayelerin canlandırıldığı oyunlarını yılda bir kez burada sergilerlerdi (ç.n.).

4

Platon: Senin benim ruhum olduğunu nasıl bileceğim?

Ruh: Olmadığımı nasıl bileceksin ki?

Platon: Ruhlarımızın var olduğu öğrenmiştim, elbette, ancak ilk olarak şimdi kendini gösteriyorsun.

Ruh: Alışılmadık bir durum, kabul ediyorum, ama tamamıyla görülmemiş bir şey de değil. Bu arada, sana, senin ruhun olduğumu kanıtlayabilirim. Buna bak.

Platon: Bu gerçek mi? Oh, anneciğim. Dokunabilir miyim—?

Ruh: Hayır. Yasak. Bak şu yaptığına. Soldu gitti.

Platon: Bu nasıl mümkün olur? Onu nasıl çağırdın?

Ruh: Onun kendi ruhu benim yakın bir ahbabımdı. Sen ve annen beraber otururken, biz de konuşur ve şarkı söylerdik.

Platon: Hep beyazlarla taçlanmıştı.

Ruh: O günlerde şehrin rengi oydu.

Platon: Taştan değil ışıktan yapılma eski bir evimiz vardı.

Ruh: Bunu iyi hatırlıyorum. Her şeyin başladığı yer orasıydı, sanırsam.

Platon: Başladığı mı?

Ruh: Hep soru mu sorarsın? Rahatsızlık verici olabiliyor. Sana hikayeler anlatırdı. Eski zamanların masallarını ve efsanelerini.

Platon: Böylece şehrin ve tarihinin farkına vardım.

Ruh: Öyle oldu.

Platon: Ve böylece araştırdım.

Ruh: Eh işte. Hatip olarak seçildin, en azından.

Platon: Başka hiçbir şehir sakini bu makamı istemedi. Benim yaptığım gibi, geçmiş üzerine kafa yormak pek uygun görülmez. Yakışık almaz. Fakat söylevlere katılırlar, ve kibarca dinlerler.

Ruh: Ya da gülerler.

Platon: Gülmelerinden keyif alıyorum. Ben onların palyaçosuyum. Onları kendilerine dair şüphelerden koruyorum. Öyle küçüğümdür ki hakikati söylediğimde bile sözlerime pek önem vermezler.

Ruh: Her zaman için hakikati söylersin, onu anladığın ölçüde.

Platon: Ve, muhtemelen, bu pek de büyük bir ölçü değil.

Ruh: Böyle şeyler üzerinde durmaya iznim yok. Sen oluşsun. Ben ise varlığım. Arada bir fark var. Antik terimler sözlüğün için sana yardım edebilmeyi dilerdim, örneğin, fakat bu yasak. Müdahale edemem.

Platon: Nereden biliyordun—?

Ruh: Çok yakın bir ilişkimiz olduğunun artık farkına varmışsındır. Eh, eğer kusurumu bakmazsan, gidip bir süre dinlenmem gerektiğini düşünüyorum. Sessizce sıvışabilir miyim?

Platon: Sence seni fark eden olmuş mudur?

Ruh: Elbette ki hayır. Sen boşluğa dalmış, kendi kendine konuşuyordun. Hepsi bu.

5

antibiyotik: Köstebek çağından bir ölüm ışını.

biyografici: bio-graphi'den, çizgiler yoluyla bir hayatı okuma. Falcı ya da el falcısı.

beyin fırtınası: bazı durumlarda, beyindeki öfke ya da endişe miktarının şiddetli hava değişimlerine neden olduğuna inanılırdı.

CD: 'soğuk ağıt'ın[4] kısaltması, insan yetilerini sakinleştirmek ya da donuklaştırmak için tasarlanmış bir müzik formu.

Ortak akıl: tüm insanların birbirlerinin düşüncelerini paylaşabileceği, dolayısıyla da gerçekte dünyada yalnızca bir insanın varolacağına dair teori.

Geçim gideri: yorgunluk ya da güçsüzlük işaretlerini belirtmek için kullanılan bir kalıp; dolayısıyla 'Onun geçim giderini hesaplayabiliyor musun?'

günışığı tasarrufu: ışığın büyük konteynerlerde depolanıp sonrasında Köstebek konutlarına yeraltı borularıyla iletilmesi tekniği.

[4] *Cold Dirge* (ç.n.).

Çıkmaz sokak: cesetlerin götürüldüğü yer. Eski şehrin doğusundaki Shadow-well ya da Shadewell'de böyle bir yer tespit edilmiştir. Bir başkası Mortlake'de bulunmuştur. Bu bölgelerde yaşamayı seçenler görünüşe göre bir tür 'ölüm isteği'nden mustariptiler.

Dekadans: on yılların kendilerini tekrar ettiklerine dair inanç, öyle ki, örneğin, 2090'lar 1990'ları, ki o da 1890'ları andırıyordu. Hiçbir zaman tamamıyla çürütülememiş ve Nüktebüyü Çağı'nda bile bazı destekleyicilere sahip olmayı sürdürmüş bir teoridir.

Ekoloji: kişinin, sanki bu şekilde sesi daha büyük bir öneme sahip olacakmışçasına, kendi sesini dinleme pratiği.

Ekonomi: tüm görüngüleri en küçük ve en kısıtlı noktalarına indirgemeye adanmış antik bir bilim. Bundan dolayı 'ekonomi yapmak' pintilikle eşanlamlıydı.

Elektrik: şüpheli, ancak genellikle, ıslaklık ve soğuktan ayırt edilerek, ateş ya da sıcaklık öğelerini temsil ettiği düşünülen bir terim. Bu nedenle, astral büyünün değersiz bir uyarlamasıydı. Daha önceki Orfeus Çağı'nda gök cisimlerinin, 'her şeyin içinden inayetle geçen' ve 'hepsinin kendi kapasitesine oranla alımladığı' 'ruhani ve ilahi bir ışık' saçtıkları sanılırdı. Elektriğin doğası bu inancın Köstebek insanları tarafından her nasılsa, daha az kutsal ve daha az saygılı bir şekilde alınmış olduğu izlenimini verir.

Fiber optik: mekanik çağın yüksek rahipleri tarafından kitlelerde dehşet uyandırmak için giyilen, gözlerden örülmüş kaba bir malzeme.

Ateşsuyu: muhtemelen her şeyin merkezinde ateş olduğuna dair ilkel batıl inançla ilişkili bilinmeyen bir bileşim. Bkz. 'elektrik'.

Uçan daire: bir çocuk oyunu. Ayrıca bkz. 'hızlı gıda'.[5]

---

[5] Fastfood (ç.n.).

Özgür irade:[6] Köstebek Çağı'nda belli bir öneme sahip bu terim, kişisel seçim ya da 'irade'nin piyasada bir değerinin olmaması inancıyla bağlantılıdır; irade, değersizliği nedeniyle, bedavaya tedarik edilirdi.

Yerküresi: dünya, yüzyıllar boyunca, evrenin merkezindeki düz bir daire olarak alınlandı; daha sonraki zamanlarda, uzayda dönerek hareket eden küresel ya da yuvarlak bir nesne olarak düşünüldü. Yerküresi, bu son kavramı temsil etmek için tasarlanmış bir modeldi, her ne kadar oranları açıkça geometrik uyum yasalarından alınmış olsa da. Dolayısıyla müneccimin büyülü küresini andırıyordu.

GMT[7]: birkaç artefaktın üzerinde bulunmuş bir hiyeroglif. Matematik ve teknoloji tanrısına törenleştirilmiş tapınmayı kodladığına inanılır. Bkz. alttaki madde.

Tanrı: Havariler Çağı'nda, evrenin en üstün hükümdarı olduğu düşünülürdü. Köstebek Çağı'nda, mekanik ve bilimsel bir dahi. Nüktebüyü Çağı'nda, kendi sınırlarının ötesine uzanan hayat ilkesi.

Yarı zaman: olayların çok yavaş akar gibi göründüğü durum ya da koşul, Köstebek dünyasını çok geç olmadan durdurmaya yönelik birlikte verilen bir çabayı temsil ettiğine inanılır.

İdeoloji: fikir üretme süreci. Bu çoğunlukla sessizlik içinde ve tek başına yapılan bir işti, çünkü fikirlerin imalatında büyük özen gerekiyordu. Bazı zanaatkarlar bu iş için erken yaşta seçilir ve ıslahevlerinde ya da yetimhanelerde eğitilirlerdi. İdealistler olarak bilinirlerdi, ve kendilerinden, halkın yararı için belli bir sayıda fikri sergilemeleri ya da dramatize etmeleri beklenirdi.

Kötü rüzgar: insan algısı tarafından yaratılmış hasta bir rüzgar.

Enformasyon:

---

[6] *Free will, free* hem özgür hem de bedava anlamında (ç.n.).

[7] *Greenwich Mean Time*, Greenwich Zaman Dilimi [ed.n.].

6

Sidonia: 'Enformasyon'u tanımlamak üzereydin sanıyorum. Platon, seninle oturup bu konuyu tartışabilir miyim?

Platon: Elbette. Buradaki bu soğuk ve eşit ışıkta ilginç sonuçlara varacağımıza eminim. Çocukken burada otururduk, ışığın varlığını ve üçgenlerin ebediliğini tartışırdık.

Sidonia: Tüm cevapları bilirdin.

Platon: Hayır. Soruları bilirdim. Hep ilgini çekmek isterdim.

Sidonia: Bu çok önceydi.

Platon: Ya da çok sonra. Öncesiyle sonrasının nasıl garip bir şekilde birbirine karıştığını fark ettin mi? Ama bunlar boş laflar. Bana 'enformasyon'u sormuştun, değil mi? Söylenenlere göre çok eski bir tanrıymış. Ona tapanlara güç ihsan edermiş ve her yerde görünmez bir mevcudiyeti olduğu düşünülürmüş.

Sidonia: Fakat bu tanrı ya da ruhun amacı neymiş?

Platon: Görünüşe göre bir amacı yokmuş. Ona tapanlar bile, onun hizmetleri üzerinden daha bilge, ya da daha mutlu olacakları-

na inanmazlarmış. Enformasyon, pek çok açıdan, törenin sırf kendi uğruna gerçekleştirildiği Nüktebüyü tapınçlarını andırıyormuş. Enformasyon, müritlerine yalnızca kelimeler ve imgeler bahşedermiş.

Sidonia: Neye dair?

Platon: O dönemde insanların, gerçek ya da hayali olsun, uzaktaki olayları bilmeleri gerektiğine inanılırmış.

Sidonia: Herhalde bu onlara büyük fayda sağlıyordu.

Platon: Tam tersi. Hem de hiç. Aslına bakılırsa bu kaygıya ve şaşkınlığa neden oluyormuş. Ama yine de bu şekilde acı çekmelerinin onlar için gerekli olduğu inancında ısrar etmişler. Dünyanın 'tüketicileri' oldukları öğretilmiş onlara.

Sidonia: Fakat şüphesiz ki tüketici olan, yiyen değil midir?

Platon: Yutan. Tüketiciler, bildiğimiz gibi, bu dünyayı yalnızca kendileriyle ilişkili olarak görenlerdir; dünya yalnızca, sindirilmesi ya da ondan haz alınması eyleminde varolur. Tabii ki şehirde bir iki tüketiciye sahibiz, ve onlar bizden ayrı tutuluyorlar, fakat kendilerini tatminden başka hiçbir şey düşünmeyen kudurmuş bu yaratıklardan oluşan koca bir toplumu hayalinde canlandırabiliyor musun?

Sidonia: Bir tüketici toplumu mu? Hayal etmek imkansız.

Platon: Yine de hiçbir zaman memnun, hiçbir zaman doyuma ulaşmış değillermiş. Kendi biteviye faaliyetleriyle meşgulken bile, bunun boşuna olduğunu biliyorlarmış.

Sidonia: Fakat onlarla ilişkili olayların doğası neymiş?

Platon: Sana söylemek üzere olduklarımı kabul etmen zor olacak.

Sidonia: Eski günler üstüne konuşa konuşa, Platon, imkansıza inanmayı çoktan öğrendim.

Platon: Elimizdeki mevcut kanıtların tümü, Köstebek insanları-

nın kaos ve felaketi seviyor olduklarının muhtemel olduğunu gösteriyor.

Sidonia: Hayır!

Platon: Savaşlar ve cinayetler hakkında bilgi sahibi olmayı diliyorlarmış gibi duruyor; her tür ihlal ya da yağma hoşlarına gidiyormuş. Ancak, enformasyon onlara zevklerini saklamayı ve kendi hizmetindeyken, sorgulayıcı ya da ağırbaşlı bir çehre takınmayı öğretmiş. Yine de tutkuyla ölüm ve acı üzerine düşünüyorlarmış. Dönemin en kötü olaylarının tümünü günlük olarak yazan ve halka ücretsiz olarak dağıtılan 'gazetelerin' olduğuna inanıyoruz.

Sidonia: Bu gazete denen şeyi herkes okur muymuş?

Platon: Emin olmak güç. Elbette kimse bu etkinlikten herhangi bir bilgi ya da bilgelik edinmiyordu. Bizim için anlaması güç olsa da, basitçe, başkalarının talihsizliklerini okuyarak kendilerini eğlendiriyorlarmış gibi görünüyor. Bu enformasyonun asıl ilkesiymiş.

Sidonia: O zaman, Köstebek Çağı'nın bitişinin nedenlerinden birinin enformasyona tapınma olduğunu söyler miydin?

Platon: Pek şüphe yok ki böyle. Yıldızların sönmesinin ve aletlerin yakılmasının birçok karmaşık nedeni vardı, fakat kutsal enformasyon mezhebinin, en azından çöküşün semptomlarından biri olduğuna inanmak için her türlü gerekçe mevcut. Karanlık törenler ve kölece adanmışlıklar, çöken ya da hastalıklı bir uygarlığın özellikleridir ve bu ölüm dini daha genel bir çözülmenin provasını yapmış olabilir. Şimdi, eğer kusura bakmazsan Sidonia, sözlüğüme geri dönmeliyim.

7

demir çağı: makine çağı. Günlük dilde 'karanlık çağ' olarak bilinir, ki sonunda öyle de olmuştur.

Dil laboratuvarı: dilin katı deneysel koşullar altında yaratıldığı steril bir alan. Yeni kelime ya da tabirler halihazırda var olan fonetik ya da semantik sistemlerden üretilir ve sonrasında bir gönüllü grubu üzerinde test edilirdi. Elbette her zaman bir bulaşma ve sızıntı tehlikesi vardı; huysuz ve gelişmemiş kelimelerin yanlışlıkla dışarı salındığı durumlar olduğuna, bunların da zaman zaman histeri ya da hummaya neden olduğuna inanıyoruz.

Edebiyat: bilinmeyen kökenden bir sözcük, genellikle 'bayat' ya da çürümüş şeylere atfedilir.

mantık: bohça biçiminde, mantı gibi.

sinir sistemi: Köstebek'in, sürekli bir kaygı halinde olan sistemi. Nihai çöküşü için bkz. 'sinir bozukluğu'.

eski alev: eskiden, kuru odunun tutuşturulmasının ya da çok eskiler-

den kalma bir evin yanmasının kaçınılmaz olarak eski alevleri ortaya çıkaracağına inanılırdı. Fakat sonraki araştırmalar buna neden olanın malzeme değil, mekan olduğunu ileri sürmüştür. Bu nedenle Nüktebüyü sakinleri yangınların tanıdık yerlerde başladığını fark etmiştir; örneğin, lonca binasının çevresindeki küllerin düzenli aralıklarla birdenbire yeniden yanmaya başladığı belli bazı sokaklar vardır.

açılış gecesi: evrenin karanlık ve kaostan doğduğunu anlatan Köstebek'in yaradılış mitine bir referans; bu elbette uygarlığın kendi belirsiz şiddetini yansıtan bir teoriydi. Dönemlerinin kültürünü reddeden az sayıda şair ve kahin tarafından öne sürülen alternatif ise, 'halk gün'ü olarak biliniyormuş gibi görünüyor. Gençlerin eğitimiyle ilgili iki ya da üç fragmanda bu tabirle karşılaşılmıştır.

org: morg çalışanı. Bkz. 'organ bağışçısı'.

yaya: yürüyerek yolculuk eden. Aşağılayıcı bir sıfat olarak da kullanılır, 'onlar gider aya biz gideriz yaya'daki gibi. Dolayısıyla, eski günlerde yürümenin onursuz ya da acayip bir eylem olarak değerlendiriliyor olması muhtemeldir; bu, insanları çok kısa mesafelere taşımakta kullanılan ulaşım araçlarının sonsuz çeşitliliğini açıklayabilir.

Psikotik: psişesi ya da ruhuyla iletişimde olan, bazen ilham gelmiş gibi konuşan insan.

Yarışma programı: İnsanların rekabet dürtülerini hem destekleyip hem de gözetim altında tutmaları için özel uzmanlar tarafından kişiye has hazırlanan program, bir tür diyet.

Tamirhane: şehrin, geçmiş hayatın yeniden canlandırılması için ayrılmış alanı. Bu zor işlemi gerçekleştirme yeteneği için bkz. 'anımsama'.

8

Sidonia: Platon'un tamirhane ile kastettiği yer bu herhalde. Burada rahat mısın? Bir şemsiye açayım da parıltıdan korun.

Ornatus: Deniz çok dalgalı. Bunca çok ışıltı ve parlama beklemiyordum.

Sidonia: Yeniden zuhur eden anlar onlar, kumsaldaki kum taneleri kadar sayısız, denizdeki küçük zaman pırıltıları. Elini gözlerine siper et ve oraya bak. O uzakta beliren ne?

Ornatus: Şekil değiştiren bir ışık bulutu olmalı. Bir surat şeklini alıyor gibi. Hayır. Çok genişledi. Görkemli bir bina bu. Şimdi kelimelere dağılıyor.

Sidonia: Denize geri çekilene dek sürekli olarak değişecek. Bu şekillenmelerin, yeniden varoluş kazanmaya uğraşan büyük bir dönemi ya da yüzyılı temsil ettiklerine inanıyoruz. Denizden, dalgaların altında bir kez daha kaybolmadan önce, büyük hızla yükselen ışık demetleri gözlemlenmişti. Bunlar, dünyanın hafızasına bir anlığına geri gelen,

belki binlerce yıl öncesinden olayların belirtileri. Büyük bir ışığın bu yöre halkını büyüleyip şaşkına çevirdiği bir durum olmuştu. Bazılarının garip dillerde konuştuğu ve nedensiz yere gülüp ağladıkları söyleniyordu. Komşular birbirini tanımıyor ve aynı ailenin fertleri birbirlerine yabancı gibi duruyordu. Fakat sonrasında kaygı geçti. Bu da sürecin bir parçasıydı.

Ornatus: Şüphesiz Köstebek insanları da bu yerden haberdardılar? Buraya böyle dikkate değer bir isim vermişler.

Sidonia: Gravesend.[8] Fakat, Platon'a göre, bu onların görüş alanlarının altında kalıyordu. Deniz, güneşin sönüp yıldızların söndüğü Nüktebüyü'ye kadar görünmemişti. Dünyanın muhteşem yerlerinden pek çoğu bu dönemde ortaya çıktı. Aden isminde bir yer vardı— Oh, bak, şemsiyen düşüyor. Dur da sana yardım edeyim. Cemaat oyunlarına katıldığımız zamanı hatırlıyor musun? Sana ışığı bulmanda yardım etmiştim.

Ornatus: Biz küçükken?

Sidonia: Cam labirentten geçmemiz gerekiyordu—

Ornatus: Ve mükemmel şekilde görüyor olmamıza rağmen, yine de kaybolmuştuk!

Sidonia: Platon hep geri durdu, sanırsam. Danstan önce kaçmamış mıydı?

Ornatus: Camı kırmaktan korkuyordu.

Sidonia: Fakat kırılamaz ki. Meleklerin gözyaşlarından yapılmış.

Ornatus: Ve denizin kendisi kadar parlak. Söyle bana, Sidonia. Bu denize giren hiç oldu mu?

---

[8] İngiltere'de, Kent'in Kuzeybatısına düşen bir kasabadır. Coğrafi konumu nedeniyle İngiltere tarihinde önemli bir geçiş noktası işlevi görmüştür. GRAVE'S end: Mezarın, Gömütün Dibi/Sonu anlamında da alınabilir [ed.n.].

Sidonia: Şöyle söyleyeyim: giren kimse geri dönmedi.

Ornatus: Fakat şüphesiz ki merak vardı, hayretin yanı sıra? Doğum levhamı suya atarsam ne olur?

Sidonia: Şaka yapıyorsun, farkındayım, ama bu çok akılsızca olurdu. Sana tek bir olay anlatayım. Buradan çok da uzak olmayan Romford köyünden gelen, denizin bir yanılsama olduğuna inanan ve onun güçlerini test etmeye karar vermiş genç bir adam varmış. Kıyıya yürüyerek inmiş ve sudaki yansımasına bakmış.

Ornatus: Birçoğumuz bunu yapıyor. Söz konusu olan bir anlık bir uyum yakalamak. Madrigal'in, örneğin, Lea'ya[9] muhteşem bir yoğunlukla baktığını görmüştüm.

Sidonia: Belki de yansıma, bazı insanların inandığı üzere, bizim ikinci benliğimizdir, fakat bu Lea nehri değil. Bu, zaman denizi. Köylü geri çekilmiş ve kumların üstünde durmuş, onu yutmaları için dalgalara kafa tutarak. Dalgalar bu meydan okumayı reddedince, onlara doğru koşmuş.

Ornatus: Sonra ne olmuş?

Sidonia: Kısa bir süre suyun üstünde yürürken görülmüş, sonrasındaysa yükseklere sıçrayarak, büyük adımlarla sektiği.

Ornatus: Ne kadar olağandışı!

Sidonia: İlk sıçrayışında bir öküze dönüşmüş, ikincisinde bir kuğuya; sonra sırasıyla bir yılan, bir aslan, ve birçok başka yaratığa, ta ki gözden bütünüyle kaybolana dek.

Ornatus: Bunların hepsi doğru mu?

Sidonia: Hepsi doğru. Belki de hala değişiyordur, gerçi hangi biçime—ışığının değiştiğini görüyorum.

---

[9] Londra civarında bir nehir (ç.n.).

Ornatus: Bir nedenle hikayeyi rahatsız edici buldum. Sanki şey gibi –neyse, önemli değil.

Sidonia: Sanki şehir bizi artık koruyamazmış gibi mi?

Ornatus: Bunu söylemek küfür olurdu.

Sidonia: Hayır. Sonuçta, şehirden biraz uzaktayız. Fakat geri dönmeliyiz. Endişelendiğini görebiliyorum.

Ornatus: Evet. Geri dönmeliyiz.

Sidonia: Ve sonra da Platon bizi eski sözlerinden birazıyla daha eğlendirebilir.

9

Uzaktan kumanda: Köstebek insanlarının, ayinleştirilmiş belirli törenlerle uzaktaki olayları yönlendirebileceklerine olan inançla gerçekleştirdikleri bir tapınma biçimi. Kabile dansı bu törenlerin bir parçası olmuş olabilir, ancak toprağın mekanik ruhlarını çağırmak için harflerin ya da rakamların zikrediliyor olması da muhtemeldir.

Rock müzik: eski taşların sesi. Bu durum, daha öncesinde Köstebek'e atfedilmiyordu, ancak ifadenin kendisi antik nesnelerle müziksel armoni arasında bir bağlantı kurulduğunun kanıtıdır.

Emir komuta anda: zamanın üstünlüğüne duyulan inanç. Varoluşun bütün yönleri bir zamanlar bu kavram tarafından yönetilirdi; ön sezide, sonradan gelen düşüncelerde ve bunaklıkta olduğu gibi.[10]

gözü kara: her şeyin özündeki karanlığı görmek.

[10] Yazar burada, "emir komuta anda" olarak çevrilen *second in command*'i tanımlarken *second* kavramıyla ile oynamaktadır: *second*, hem saniye, ikinci, an karşılıklarını almakta hem de isimlerle birleştiğinde deyimsel bir çerçeve işlevi görmektedir: *second sight, second thoughts, second childhood*'da olduğu gibi [ed.n.].

cinsiyetçi: yalnızca iki, ya da en çok üç cinsiyetin olduğu fikrini destekleyen kişi.

Yataklı vagon: cansız nesnelerin, kullanılmadıkları ya da kendilerinden yararlanılmadıklarında, uyku haline geçtikleri inancına bir örnek. Bkz. 'uyku tulumu' ve 'uyku ilacı'.

Hücre hapsi: Köstebek döneminde oldukça teşvik edilen bir ruh hali.

Uzay çağı: nesneler arasındaki uzayın yaşlanıp öldüğüne inanılırdı; bu evrenin tümüne fanilik ve kader tahsis etmenin bir yoluydu.

Süreölçer: insan dünyasındaki olayların süratini ölçmek ve bir gecikme belirtisi olursa müdahale etmek için seçilmiş bir grup eğitilmiş gözlemci. Hız ve verimlilikten, kendilerinden başka birşeyden ötürü olmayan bir şekilde, genel olarak zevk alınıyordu, ancak buna dünyanın hızını kaybedebileceği hatta tamamen durabileceği korkusu eşlik ediyordu.

Güneş çarpması: güneşin ölümü.

telepati: 'televizyon'un neden olduğu hastalık. Televizyonun, görü organlarını doğal sınırlarından ötede büyüttüğü ve bunun sonucunda zihinsel bir acıya neden olduğu olası görünmektedir. İnsan algısını suni araçlarla geliştirmeye yönelik çabalar sürekliydi, ancak Köstebek koşullarının hala geçerli olduğu anlaşılmıyordu –büyüme ne kadar çok olursa, kısıtlanma o kadar belli hale geliyordu. Televizyon pratisyenleri kendi dar görülerinin büyütülmüş imgelerini gördüler ve daimi bir kederle yaşadılar.

üçüncü dünya: bilinmiyor. Üçüncü şahsın evi mi? Dolayısıyla üçüncü boyutun konumu mu? Şüpheli.

Transandans ya da *öteye-son-dans*[11]: Sonun ötesine hareket etme ka-

[11] *Transcendence (aşkınlık) or trans-end-dance* [ed.n.].

biliyeti, ölüm dansı olarak da bilinir. Köstebek döneminde ölüm korkusu, daha büyük bir yaşam korkusunun bir parçasıydı.

yol tutması: belirli insanların doğdukları ya da yetiştikleri yerlerin dışına yolculuk etmelerini engelleyen, kişinin yola çıktığında yol tarafından tutuluyor hissetmesine neden olan bir tür hastalık. Artık bunun toprağın kendisi tarafından yaratılmış kutsal bir durum olduğu biliniyor, fakat eski zamanlarda bu ilaçlarla tedavi edilmesi gereken bir hastalık olarak sınıflandırılıyordu.

yeraltı:[12] muhteşem güzellikteki bir resmin adı. Şu an karşınızda duruyor. Mavi ve kırmızı ışınların nasıl harika kıvrımlar ve ovaller oluşturduklarına bakın, büyük sarı bir çemberse tasarımı tamamlıyor. Biçimsel akıcılığın bir başyapıtı ve her ne kadar Köstebek insanları ruhani dehadan yoksun olarak değerlendirilseler de, bu resmin onların kutsal uyum sembolü olduğuna inanan bazı insanlar vardır. Bazı ruh isimlerinin anlamları çözülmüştür –melek, tapınak, beyaz şehir, incil ağacı ve efsanevi yedi kız kardeş[13]– fakat resmin merkezi amacı hala tartışılmaktadır.

bilgelik dişleri: insan karakteristiklerinin ya da davranışının kaynağının, insan bedeninin çeşitli organlarında bulunulabileceğine inanılırdı. Cesaret yürek ile ve örneğin bellek beyin ile eşleştirildi. Öyleyse, bilgeliğin de dişlerde ikamet ediyor olması gerekir.

kelime işlemcisi: eski Makine kültüründe kelimeler meta ya da bir üretim hattındaki parçalar olarak görülürdü. Bir imalat biçimi haline gelmişlerdi ve dolayısıyla artan oranda standartlaşmışlardı; dünya çapında geniş ölçüde dağıtılabilsinler diye canlı yerine mekanik oranlar kazandılar.

---

[12] *Underground*: Londra metro sistemi (ç.n.).

[13] Londra'da metro istasyon adları (ç.n.).

Words-worth:[14] yüksek mevkilere hak ederek çıkmış yazarların aile adı. Benzer şekilde, Chatter-ton[15] vardır. Birçok Köstebek yazarı cansız maddelerle karşılaştırılmıştır, mesela Ore-well[16], Cole-ridge[17] ve Gold-smith[18]. Bazı yazarlarsa kutsal sayılmıştır, Pope ve Priestley gibi. Wilde ve Savage gibi bazılarından korkulurken Graves, Bellow ve Frost'un aralarında olduğu diğerleri dokunaklı ya da yakınan üsluplarıyla ünlenmiştir. Maalesef, yapıtlarından hiçbir örnek günümüze kadar gelememiştir.

X-ışını: yok olmuş ya da sona erdirilmiş bir ışın. X, 'çarpı' olarak da bilinir, Köstebek Çağı'nda büyük bir gücün simgesiydi, ölümü belirtmek için sıkça kullanılırdı, ölü-ben ve ölü-o'da olduğu gibi.

Sarı humma: renk korkusu.

Sıfır tolerans: sayıların olmadığı bir dünyada yaşama becerisi. Bu dönemde sayısal sistemin ötesinde bir gerçeklik olmadığından, bu, sonsuz derecede uzak kuramsal bir olasılık olarak görülürdü.

Hayvanbilimci:

Rahatsız ediliyorum.

---

[14] William Wordsworth, İngiliz Romantik şair. *Words-worth,* "kelimelere değer" olarak çevrilebilir (ç.n.).

[15] Thomas Chatterton, İngiliz şair. *Chatter-ton,* "bir ton gevezelik" olarak çevrilebilir (ç.n.).

[16] George Orwell, *1984* adlı distopyası ve *Hayvan Çiftliği* yapıtı ile bilinen yazar. *Ore-well,* "cevher kuyusu" olarak çevrilebilir (ç.n.).

[17] Samuel Taylor Coleridge, İngiliz şair. *Cole-ridge,* "lahana sırtı" olarak çevrilebilir (ç.n.).

[18] Oliver Goldsmith; İrlandalı şair ve roman yazarı. *Gold-smith,* "altın demirci" olarak çevrilebilir (ç.n.).

10

Özür dileriz, Platon. Savoy[19] *bataklığından bazı imgeler kurtarıldı: bir yüze sürülmüş pudra, bir bardak sıvı, bir çocuk, bir kalıp temizleme merhemi, tekerlekli bir araç, bir saç parfümü, bir erkek gömleği, bir lavabo. Bu detayların nasıl birbirleriyle ilişkilendikleri hakkında emin olamıyoruz.*

Teşekkür ederim. Bir sonraki söylevimden önce bu mevzuları değerlendireceğim.

[19] Eski ve ünlü, lüks bir Londra oteli (ç.n.).

11

Amerikan halkı, o eski ırk hakkında çok az şey bilinmektedir. Son raporlara göre toprakları artık sıcak rüzgarların şiddetle estiği geniş ve vasıfsız bir çöldür. Ancak bu çorak arazinin altında, büyük bir imparatorluğun kalıntılarının bulunduğuna ilişkin kanıtlar bulduk. Duvarlarınızın dışındaki harap Eros alanından mühürlü bir kutu çıkarıldı; tabii ki kutsal bir nesne addedildi, ve birkaç yüzyıl boyuncu el değmeden durdu. Fakat sonra, Geçmiş Çağlar Akademimizin açılışından sonra, inceleme için olduğu yerden çıkarıldı. Kutunun kendisi bilinmeyen metalik bir maddeden yapılmıştı, ve yan tarafında halen belli belirsiz fark edilebilir 'E. A. Poe. Amerikalı. 1809-1849' yazısını taşıyordu; açıldığında, içinde, üstünde siyah harflerle 'Masallar ve Hikayeler'[20] yazan bir metnin olduğu görüldü. Bu muhteşem bir keşifti, çünkü bulunan, o bilinmeyen medeniyete ait ilk kalıntıydı; ve muhtemelen sonuncusu da olacak gibi görünüyor. Derler ya, eğer tüm dünya camdan olsaydı,

[20] "*Tales and Histories*", Masallar ve Tarihler olarak da okunmalıdır [ed.n.].

yine de boşuna bakar dururduk. 'Masallar ve Hikayeler'in kayıp bir ırka ait tek kayıt olmasından dolayı muazzam bir önemi vardır.

Yazarın itibarına ve yüksek mevkisine ilişkin şüphe söz konusu değil. İsmin, örneğin, ne anlama geldiğini bulmak zor olmadı. Poe, Poet'in[21] bir kısaltmasıdır, ve ortak kabulle ismin geri kalanı şöyle deşifre edildi: E.A. Poe = Tanınmış Amerikalı Şair.[22] Amerikalı yazarların, Köstebek Çağı'nda bile, huzur veren bir anonimliğe sahip oldukları yeterince açık gibi görünüyor. 'Şair' sözcüğü hepimiz için bilindik bir sözcüktür, fakat 'Masallar ve Hikayeler'de hiç ilahi olmadığından, bu ifadenin, o medeniyetin her yazarı için fark gözetmeksizin kullanıldığına inanıyoruz. Bu metin, şarkı ve dans için yazılmış olmasından değil, tarihsel içeriğinden ötürü özellikle korunmuştur.

Şüphesiz ki E.A. Poe Amerikan imparatorluğunun özelliklerini büyük bir hassasiyetle tasvir etmiştir. Orada yaşayanlar, muhtemelen iklimsel koşullar nedeniyle çoğunlukla yosun ya da sarmaşıklarla kaplı çok büyük ve çok eski evlerde oturuyorlardı. Bu antik konakların mimarisi pek çok açıdan aynı düzene sahipti; kütüphaneleri ve galerileri, eski tabloların olduğu salonları ve sonu büyük sürgülü kapılara kıvrılarak uzanan uzun koridorları vardı. Odaları tipik olarak, dar ve sivri pencereler ve "meşe" denen bir tür ahşaptan koyu renk döşemelerle, geniş ve yüksek tavanlıydı. Ayrıca sayısız merdiven ve mahzene sahiptiler; geçitler kollu şamdanlarla aydınlatılıyordu, gerçi ev sahibinin üst kata çıkarken yanan bir meşale taşıması adettendi. Seçkin Usher ailesi, ölülerini, ayin zahmetine katlanmadan gömebilecekleri yer altı

---

[21] İngilizce "şair" anlamındaki sözcük (ç.n.).

[22] İngilizcesinin baş harfleri E.A.P'den oluşmaktadır: **E**minent **A**merican **P**oet, Türkçede bunu vermek olanaklı olmamıştır [ed.n.].

mezarlarına sahip olabilecek kadar talihliydi. Hakikaten de Poet'in tanıklığına göre, Amerikan halkının kurulu ya da birleşik bir dini yoktu; birçok ilkel ırk gibi, geceden ve karanlıktan büyük dehşet duyuyorlardı, ancak özenli tören ve ayinlerle teveccühünü kazanmayı seçtikleri şeytani bir ilahları vardı. Poet'in tarihsel anlatılarının birinde 'iblisin, Cin'in sarayı'na bir referans bulunur; bu tabii ki, doğudaki toprakların hikayelerinde, bir şeytan ya da zebani olan Ijin ile bağlantılıdır. Poet'in yazdığı bir makalenin adını keşfettik, 'Zıtlık Şeytanı', ki bu şüphesiz ilmihal ya da ibadete dair bir çalışmaydı. Bunun gibi durumlarda, biraz da üzülerek, ne kadar çok şeyin bizim için kayıp olduğunun farkına varıyoruz.

Bununla birlikte, Amerikalıların en büyük korkusu, vaktinden önce gömülmekmiş gibi görünüyor. Bu endişe, Soğubilim[23] olarak bilinen, bedenin ısısı düşürülerek, ruhun, bedenin sınırlarına hapsedilebileceğini söyleyen bir batıl inançla alakalıydı; donmuş ruhun yuvasından dışarı uçamayacağına inanılırdı. Hayır. Gülmek için bir neden yok. Amerika toprakları yavan ve haşindi; soğukiklimleri dayanma sınırının ötesine geçiyordu ve 'gün'den çok 'gece' vardı.

Bu, orada yaşayanların dikkat çekici görünüşlerini de belli açılardan açıklayabilir. Amerikalıların, ince dudakları ve büyük gözleriyle, solgun bir çehreleri vardı; saçları genellikle uzun ve ipeksiydi. Bu tarihten gelen kanıtlara bakılırsa, hepsinin uzak aristokratik bir nesle ait olmaları muhtemel görünüyor; okuyucularımızdan biri kökensel bir klan ya da hanenin soyundan geliyor olduklarını öne sürmüştü, ki bu onların belirgin ve kendilerine has karakteristiklerine açıklama getirebilir. Alim Poet bize onların, yetilerinin hastalıklı keskinliğinin acısını çeken, hayli

---

[23] *Cry-o-gene:* Burada Türkçenin olanakları ölçüsünde "donan-gen" şeklinde çevrilebilir [ed.n.].

gergin insanlar olduklarını anlatır. 'Belirsiz bir dehşet ve umutsuzluk hissi'ni sürekli olarak deneyimlerlerdi. Hayret ya da neşe duygularının en uç hallerine meyilliydiler ve gençler arasında alışılmadık bir oranda delilik var gibi görünüyordu.

Vaktinden önce gömülme korkusu halihazırda tartışıldı, fakat bu hisse, onları, kendilerinin çoktan lanetlenmiş olduklarına inandıracak derecede güçlü bir günah ve kötülük hissi de eşlik ediyordu. Amerikalıların tüm düşüncesi ölüm üstüneydi. Böylesi varlıklı ve aristokratik bir halk, neden hastalıklı korkuya bu kadar duyarlı olmuştur ve neden bu kadar çok kasvet ve çöküş iması arasında yaşamayı seçmiştir, bunlar hala çözülmeyi bekleyen sorulardır. Parlak ışıktan çekinmelerine neden olan, mesela, ve onları konaklarında kapalı tutan genel ve kalıtsal bir hastalığa maruz oldukları öne sürülmüştür. Fakat başka bir açıklama da olabilir.

Poet'in kendi sözlerinden alıntılayabilir miyim? 'Ve sonra, altmış dakikanın sonunda (ki bu uçan Zaman'ın üç bin altı yüz saniyesi demektir), saatin vuruşu yine duyuluyor, yine eski tedirginlik, eski iç titremesi, eski dalgınlık.' Bazılarınız şaşkınlık içinde. 'Saat', bu 'Zaman'ı üreten mekanik bir sistemdi. Başlangıçta, halka Zaman dağıtılan kapalı pazarların varolmuş olması muhtemel ancak Poet kendi hikayesini yazdığı dönemde, bu mekanizmalar çeşitli çark ve kadranlar aracılığıyla üretilebilecek kadar küçülmüş. Aynı anlatıda, bu saate eklenmiş 'sarkaç' diye bilinen bir nesneden de bahsediliyor. Zaman'ın depolandığı bir 'çukur' bile varmış.

Dolayısıyla, tüm deliller Amerikalıların Zaman'ı varoluşlarının vazgeçilemez bir unsuru olarak değerlendirdikleri fikrine yönlendiriyor. Metinde, bu tanrıya, 'Zaman doldu, beyler, lütfen' nakaratıyla yapı-

lan bir kadeh kaldırma ya da bağlılık var. Bu varlık ayrıca, muhtemelen, görünürdü de. Poet'in 'uçan Zaman' hakkında yazdığından zaten bahsetmiştim, ki bu kanatlı ya da hızlı şekiller gördüklerini ima eder; bu ayrıca, birkaç yerde geçen, bizim ayak sesi ya da kanat çırpma sesi olarak yorumladığımız, 'boğuk' ya da 'alçak belirsiz sesler'e yapılan göndermeleri de açıklayabilir. Fakat bu noktada, Zaman'ın insanların içine yavaşça akıttığı 'tedirginlik, iç titremesi, dalgınlık'ı betimlediği pasajın bizde hayli merak uyandırdığını itiraf etmek zorundayız. İnsanlar Zaman'ın karşısında titrerlerdi ve 'akışı' onların kaygılı düşünmesine neden olurdu. Ancak her ne kadar hiçbir suretle lütufkar bir aktör olmasa da, insanlar Zaman'ın anlaşılması güç bir şekilde kendi bedenlerinin bir parçası olduğuna da inanırlardı. İnsan kalbinin çarpması, örneğin, 'pamuğa sarılmış bir kol saatinin' çıkardığı seslerle karşılaştırılırdı. Bir izleme[24], sahibine bakan söz konusu saatin parçasıydı ve bazen sahibinin "yüzü" olarak bilinirdi.

'Masallar ve Hikayeler'deki başka bir paragraf, çok daha sonraki bir dönemin keşiflerini önceden sezmektedir. Amerikalıların konaklarını tasvir edildikten sonra, bu görkemli evlerin, içlerinde yaşayanların 'kaderlerine şekil verdikleri' öne sürülür; içlerinde oturanlar üzerine 'ısrarlı ve korkunç bir etkide' bulunan, 'kendilerine has bir atmosfer'e sahiptirler. Tuhaf, değil mi? Bu eski zaman tarihçisi kolayca bir kahinle karıştırılabilir! Fakat sonra şunu okuyoruz: 'Bu hayattan ve genel olarak on dokuzuncu yüzyıldan hayli bıktım. Herşeyin yanlış gittiğine ikna olmuş durumdayım.' Böylesi büyük bir keder ve kayıp hissini ortaya koyan bu sözlerin üstüne iyice düşünün. Sonuç ise çok daha dokunaklı.

---

[24] Yazar, burada *izleme, kol saati, duvar saati* gibi anlamlara gelen "watch" ve "clock" kelimeleriyle oynuyor. *Watch*, izleme karşılığı verilerek yüz ile kıyaslanıyor [ed.n.].

'Kendimi birkaç yüzyıllığına mumyalatacağım.' Tabii burada dokunaklılık ve ayrıca da ironi var. Eğer Poet gerçekten de iki yüzyıl sonra yeniden canlandırılsaydı, Köstebek Çağı hala tüm azalmış gücüyle sürüyor olurdu. Fakat kısır ve baskıcı bir dönemdiyse de, önümüzdeki eser, o zaman bile, nihayetinde Nüktebüyü'nün muazzam görkeminden doğacak başka bir hayatın belirtilerinin ve parıltılarının varolduğunu doğruluyor. Teşekkür ederim.

12

Platon: Teşekkür ederim. Kendince başarılıydı, sanırsam.

Ruh: İyi bir performanstı.

Platon: Fakat doğru muydu?

Ruh: Herkesin bildiği kadarıyla. Ben özellikle zaman üzerine olan araştırmandan hoşlandım. Zaman hep ilgimi çekmiştir, en azından varolduğunda. Oldukça ikna ediciydin de. Ve söylemem gerekir ki jestlerin gelişmiş.

Platon: Akademi'de imgeleri nasıl bir araya toplayacağım öğretilmişti fakat kötü bir öğrenciydim.

Ruh: Hayır. Sen farklıydın. En başında fark etmiştim. Çocukken bile diğerleri gibi değildin. Yalnızlığı tercih ederdin. Kırık aynalarla oynamayı reddederdin.

Platon: Öyle çirkindim ki—

Ruh: Hayır. Öylesine korkmuştun ki. Diğer çocuklarla labirentte oynaman gerektiğinde, bağırıp kaçmıştın.

Platon: Öyle mi?

Ruh: Hep seninleydim. Koca kalenin yıkıntılarında saklandığında. Öğretmeninin ölümüne ağladığında.

Platon: Euphrene. Beni Akademi'ye o getirdi. Kitapları bana o gösterdi.

Ruh: Ağladığını hatırlıyor musun?

Platon: Ölüler Evi'ni ziyaret ettiğimi hatırlıyorum.

13

Hoş geldin, küçük Platon. Ölüler Evi'ne hoş geldin. Öğretmenin kendi sonuna yaklaştığında, buraya geldi. Bazı kentliler usulca ve sessizce kaybolurlar, diğerleriyse yitip gitmeden önce yüzyıllar boyu kabuklarında yatarlar. Eskiden, ölüm anında tüm hafızanın ve hayal gücünün vücudu terk ettiğini düşünürdük; fakat yakın zamanda ölüler aleminde rüya görüldüğüne dair kanıtlar bulduk. Burada uzanır ve geçmiş yaşamlarını düşlerler. Bunu biliyoruz çünkü rüyalarını dinledik. Neden ağlıyorsun, küçük Platon?

14

Ruh: Yine de Akademi'de kaldın.

Platon: Bu benim görevimdi. Hayır. Seçimimdi. Tüm eski kitapları okumak istiyordum. Artık burada değildim. Oradaydım, onlarla.

Ruh: Rahat bir konumdu.

Platon: Neden?

Ruh: Kendini gizleyebileceğin bir yerdi.

Platon: Yanılıyorsun.

Ruh: Ben bilirim.

Platon: Kendimi bulmak istiyordum.

Ruh: Bir ses bulmak istiyordun.

Platon: Hayır. Bir inanç bulmak istiyordum.

Ruh: Bunların hepsi çok acı vericiydi. Senin haklı ve diğer kentlilerin haksız olduğundan emindin. Geçmişin önemine inanıyordun.

Platon: Elbette. Fakat kitapların incelenme değeri olduğuna beni ikna eden kuşkusuz ki sendin?

Ruh: Yapmış olabilirim. Hatırlayamıyorum.

Platon: Ruhların hafızaya ihtiyacı yoktur. Sonsuzdurlar.

Ruh: Özrümü kabul et. Yanıldığımı kabul ediyorum. Fakat senden hatip cübbesini giymeni istediklerinde, sessiz kaldım.

Platon: O benim seçimimdi. Yaptım çünkü korkuyordum.

Ruh: Neyden?

Platon: Onlardan.

15

Pie Corner'lı Platon, hatip cübbesi ve maskesini üstlendin. Şehrin her kapısında konuşacaksın. Teman nedir?

Dünyanın ilk çağlarından bahsedeceğim.

16

Orfeus Çağı, ilk devire, bu dünyanın gerçekten de baharını yaşadığı zamana verdiğimiz addır. Bunlar, heykellere tatlı sözlerle yaşam verildiği ve kaidelerinden aşağı yürüdüğü, akarsu ruhlarının ağaçlara ya da kayranlara dönüştürülebildiği ve yaralı kahramanların kanlarından çiçeklerin baş verdiği yüzyıllardı. Tanrılar bile, dönüşümün basit hazzından kuğu ya da boğa şeklini alıyordu.

Orfeus bu büyülü zamanın sembolü haline gelmişti çünkü müziksel armoninin güçlerini keşfeden oydu, ve melodileri aracılığıyla ağaçları dans ettirip dağları konuşturuyordu. Fakat bir kadın için olan aşkı, lavtasının hüzün dolu notalarından aldığı hazzı çokça aşıyordu; bir nehir perisinin kızı olan Eurydice için aşkı; burada bile, Tyburn ve Lea kıyısında, perilerin yuvalarına rastladık. Eurydice bir çiçekle sohbet ederken bir tarla yılanınca sokulmuş; hemen ölmüş, gözleri dünyaya kapanmış, ve Orfeus hiçbir müziğin dindiremeyeceği bir kedere tutulmuş. Üstüne bir keder 'inmiş' diyebiliriz, zira inme kavramı bu çağın görüşünde merkezidir.

Eurydice ise gölgeye dönüştürülmüş ve Hades olarak bilinen yere, kararılık bir yeraltı şehrine götürülmüş, ki bu şehrin bazı yıkık kısımları ortaya çıkarılmıştır. Bu şehrin hükümdarı Kronos'un oğlu Thanatos'muş, ki bu da ölümün zamanın çocuğu olduğu anlamına gelir. Üstü yıldızlarla dokulu siyah uzun bir elbise giyermiş, bu da göklerin de zamanla ölümün bir yaratısı olduğunun göstergesidir.

Öylesine yakıcıymış ki Orfeus'un Eurydice'i kaybetmeye duyduğu üzüntü, Anadolu'daki Olimpos Dağı'nın tanrılarının yanına gitmiş ve dileğini gerçekleştirmeleri için onlara yalvarmış. Yeraltına gidip onu bir kez daha görebilir miymiş? Toprağın altına olan her yolculuğun cidden tehlikeli olacağına dair uyarılmış fakat, ölümsüzlük yemeklerini yerkenki tartışmalarının sonrasında tanrılar aşağıya gitmesine izin vermiş. Neredeyse derhal mağaranın ağzına yollanmış; girmek üzereyken, üçkafalı vahşi bir köpek karanlığın içinden ona doğru ilerlemiş (Hakikaten de, acayip bir hayvana ait kemikler yıkık şehir alanının yakınlarında bulunmuştur). Ancak Orfeus korku hissetmemiş ve lavtasını çalmaya başlamış; canavarımsı köpek durmuş, üç diliyle patilerini yalamış ve mağaranın zeminine kendini rahatça yerleştirmiş. Sonra uyuyakalmış. Onun horultu ve inlemelerini duyar duymaz, Orfeus öteye geçmiş ve Hades'in alanına girmiş.

Aslına bakılırsa müziğinin yankısı gelişini öncelemiş, ve denir ki bu yerin karanlık sakinleri, seslerin tuhaf tatlılığını dinlemek için işlerine ara vermişler. Böylece Orfeus, Thanatos'un sarayına götürülmeden önce yumuşak iç çekişlerle karşılanmış. Duvarlarında kasvetli goblenlerin asılı olduğu çeşitli odadan geçirildikten sonra hükümdarın siyah mermerden bir koltukta uzandığı karanlık ve kuytu bir odaya varmış. Orfeus onun önünde diz çökmüş, ve amacını bildirerek, yeniden lav-

tasını çalmaya başlamış. Thanatos müzikle kendinden geçmiş ve yakut kırmızısı gözyaşlarını silerek, Orfeus'un Eurydice'i geri almasını ve yukarıya götürmesini merhametle kabul etmiş.

Ancak yeniden bir araya gelmelerinden önce, misafirinin, şehrinin harikalarını görmesi gerektiğine karar vermiş. Ona sürekli dönen bir ateş çemberi ve aynı yol üstünde bir ileri bir geri yuvarlanan bir kaya göstermiş. Aynı zamanda bölgeyi çevreleyen, sonsuza kadar kendi kendine akan bir tuzlu su nehri varmış. Bunlar tabii ki eski zaman simgeleriydi. Thanatos Eurydice'in bırakılması için bir şart koymuş: Onlar Hades'i terkedip dışarı çıkana dek Orfeus ona bakmayacakmış. Bu kararının sebepleri açık değildir ve henüz buna dair hiçbir devlet belgesi bulunmamıştır, ancak Eurydice'in zamanın alanına girmesinin, onu bir şekilde biçimsizleştirmiş hatta dönüştürmüş olması muhtemeldir.

Böylece Orfeus arkasını dönmüş, ve yeminine sadık kalarak, Eurydice'in önünden ışığa doğru yürümeye başlamış; kara kayalardan yapılma muazzam duvarlar arasından giden düz yoldan devam etmiş ve Eurydice'in bocalayan adımlarını cesaretlendirmek için lavtasını çalmış. Fakat bir an gelmiş ki Eurydice'in yüzünün huzuruna karşı gelememiş ve düşünmeden başını çevirmiş ve ona bakmış. Artık her şey için çok geçmiş. Eurydice çığlık atmış, ve bayılarak düşmüş. Orfeus ona doğru koşmuş, fakat onun uzanan kollarına yetişene kadar Eurydice silinip gitmiş. Yalnızca 'Elveda'nın en zayıf yankısını duymuş kendini yeniden taşlı yolda tek başına bulmadan önce. Tek başına ışığın ülkesine ulaşmış.

Eurydice'in zamanın dünyasından ayrılmak istemediği ve Orfeus ona baksın diye bilerek ona seslendiği söylenmiştir; yaşlanmıştı ve belki de Orfeus'un onu bu değişmiş haliyle seveceğine inanmıyordu. Ha-

kikat henüz ortaya çıkarılmayı bekliyor. Orfeus tanrılar ona merhamet edene dek, hep ağıt yakarak yurdunun kırlarında çayırlarında dolanmış durmuş. Göklere yükseltilmiş ve lavtası bir takım yıldızına dönüştürülmüş; bu dönemden itibaren, dünyadakiler gök kubbenin müziğini duyabilmişler.

Bu pek çok açıdan dokunaklı bir hikayedir, fakat genel doğruluğundan şüphe etmek için neden yoktur. Bazı detayların gerçekliği henüz kanıtlanmamış olsa da Hades ve Olimpos Dağı'nın, ve bunların yanı sıra Lyda yıldız kümesinin varlığı halihazırda ispatlanmıştır. O halde, Orfeus'un üzücü yazgısında, antik tarihin merkezi ve özgün bir olayı duruyor. Şimdi, ben dünyanın ikinci çağı üstüne kısa bir cenaze merasimi başlatmadan önce, üç-başlı köpeğin parçalarının bir araya getirildiği gözlem odasına girebilirsiniz.

17

Havariler Çağı, dünyanın kendisinin kötü ve üstünde yaşayanların hepsinin de günahkar olarak görüldüğü bir acı ve matem çağıydı. Tanrılar gitmişti ve tabiatın kendi ruhani mirasına ihanet ettiğine inanılıyordu. Havariler, insan ırkının, bilinmez bir kökten gelen, ve yalnızca dua ve cezayla kefaretinin verilebileceği korkunç bir suç işlemiş olduklarını söyleyen bir öğretiyi yayıyorlardı; aslına bakılırsa da, acının kendi içinde değerli sayılır olması çok uzun sürmedi. Havariler ayrıca çok sayıdaki tanrının, kendini bir bulutta, ya da bazı durumlarda, parlak bir ışıkta saklayan tek bir ilah haline geldiğinde ısrar ediyorlardı. Havarilerin ifadelerine göre bu tanrı, yarattıklarından bazılarını çoktan cehennem olarak bilinen bir bölgede ebedi acılara sevk etmişti; bu yerin konumu henüz keşfedilmedi, fakat buranın Hades'e komşu bir alanda bulunduğuna inanıyoruz. Ancak, havarilerin dininin gerçekten de bir kan ve keder dini olduğundan eminiz. Bu antik dönemde, meleklerin dünyayı çok nadir ziyaret etmeleri bu nedenledir; buraya inerlerse de

yalnızca bir an kalırlardı, zira, Gabriel'in kendisinin bize söylediği gibi, burada aklı başında bir sohbete imkan yoktu.

Dinin nihai çöküşünün nedenleri bilinmiyor, gerçi bazı iç çelişkilerin onu güvenilmez kılmış olması muhtemeldir. Merhamet ve duygudaşlık değerlerini olumlarken, otoritesini kabul etmeyenleri cezalandırıyordu; kadiri mutlak bir ilaha taparken, kurtuluş ya da lanetlenme konusunda bireyin özgür iradesi üstünde ısrar ediyordu. Bu paradokslar yüzyıllar boyunca sürdü fakat sonunda inanç yıkıldı ve yerini görünürde daha makul olan Köstebek açıklamalarına bıraktı.

18

Platon: Bocalamadan konuşabildiğime çok sevindim.

Ruh: Sen sözümü kesmeden önce dediğim gibi, sesini buldun.

Platon: Ve kentliler de konuşmamdan memnun kaldı. Kendimi korurken aynı zamanda onları da koruyormuşum gibi neredeyse. Ben geçmiş üstüne çalışıp onu yorumladıkça, onlar da onu boşverebiliyorlar. Onlara kesinlik veriyorum ve bu yeterli oluyor.

Ruh: Fakat oldukça dikkatli dinliyorlar.

Platon: Ve gülüyorlar.

Ruh: Hayır. Onları yanlış anlıyorsun. Onlar sadece senin bir hatip olarak becerilerini takdir ediyorlar. Köstebek'in son günlerini tasvir edişini hatırlıyor musun? O muazzam bir performanstı.

19

Köstebek'in son yüzyılları tüm dünya tarihindeki belki de en kasvetli ve korkunç sahneleri verir bize. Örneğin, kim tam olarak resmedebilir bu son yıllarda insanlar arasında yayılan örgü (web) ve ağ (net) kültünün getirdiği umutsuzluğu? Bu iç karartıcı giysileri, bir tapınma şekli olduğu kadar bir esaret biçimi olarak giymişler gibi duruyor, kendi karanlıkları böylelikle kapanıp gizlenebilirmişçesine. Safdilli atalarından ilerlemeye dair batıl inancı miras almışlardı fakat kendi aşırılıklarında neye doğru, eğer ki böyle bir şey varsa, ilerlediklerine dair herhangi bir fikirleri yoktu. Yine de, hiçbir şey onları sonun dehşetine hazırlayamazdı.

Bu çağın rahipleri önsezi güçlerini yitirmiş ve teknisyenlere dönüşmüştüler; bilgilerinin menzili o kadar kısıtlıydı ki asıl faaliyetleri maddi dünyadaki rakam ve sayıların hesaplanması olmuştu. Bu ruhban sınıfından bir grup, hareketlerinin düzenlilik ve öngörülebilirliklerini teyit etmek amacıyla gökleri gözlemlemek için eğitilmişti (eski metinlere göre astronomad ya da, muhtemelen, astrosayıcılar olarak

adlandırılırlarmış). Bunun, bilim olarak adlandırıldığına inanıyoruz. Ancak bir gözlemcinin, bazı zayıf ışık kaynaklarının bir şekilde gözden kaybolduklarını fark ettiği bir an gelmiş. Başka bir bölgedeki bir gözlemci, uzaktaki başka aydınlık alanların da yok olduğunu teyit etmiş. Astrosayıcılar endişe ve telaşla birbirlerine danışmışlar, ve sonucunda bu yıldız ve nebulaların basitçe kimse onlara bakmadığı için ortadan kaybolduklarının farkına varmışlar. Teknisyenler, artan bir ümitsizlikle, sürekli gözlem altında olmayan gök cisimlerinin bir listesini çıkarmak için haritalarına ve modellerine başvurdular. Elbette bu cisimler de ortada yoktu. Köstebek'in liderleri birdenbire evrenlerinin öğelerinin, etkin olarak araştırılmadıkları ya da incelenmediklerinde varlıklarının son bulduğu bilgisiyle yüzleşmiştiler. Bir kuşak sonra gece göğünün ve onun tüm özelliklerinin insan algısı tarafından yaratılmış olduğuna dair genel bir inanç ortaya çıktı.

Böylece her galaksi ve her takım yıldız sürekli bir dikkatin nesnesi haline geldi, sanki bu evreni toplu bir irade eylemiyle bir arada tutmak hala mümkünmüşçesine. Fakat artık çok geçti. Şüphe etmeye başlamışlardı. Sonra tüm yıldızlar, çeyrek çeyrek, derece derece söndü. Süreç, bir kere başladıktan sonra durdurulamazdı; göklerin bir kesimindeki çöküşün başlangıcı, tüm gece göğüne yayıldı. Astronomadlar bu noktada gözlemledikleri şeyden sorumlu olduklarına inandıklarından, artık amaçlarını herhangi bir güven ya da kesinlikle tanımlayamıyorlardı. Ve böylece karanlık yayıldı.

Halk bu olaylardan haberdar edilmemişti ve birkaç uzak yıldızın ortadan yokolmasını fark etmemişti. Fakat gece göğünün en belirgin desenleri yavaşça aşındığında, büyük ve tüketici bir korku ortaya çıktı. Dua etmeleri önerildi. Dua mı? Neye? Kendi içlerindeki ya da ötelerindeki bir tanrısallık fikrini çok evvelden terk etmişlerdi. Köstebek'in

eseri sekiz yüzyıl sonra çözülmeye başladığında, yaşanan öfke ve umutsuzluk sahnelerini kim hayal edebilir? İnsanların öfkesi ilk olarak görünürde onları kandırmış ve kullanmış olan rahiplere yöneldi; aklı ve soyutlamayı ve yaklaşan karanlığı yaratanlara döndü. Fakat bilimin uygulayıcılarının kendileri de üstlerinde gelişen olaylar nedeniyle şaşkına dönmüş ve dehşete düşmüş durumdaydı. Büyüyle iştigal ettiklerini ve evrenlerinin insan zihninin bir dışa taşması olduğunu asla kavrayamamışlardı.

Bunu takip eden öfke ve korku dönemi çoğunlukla kayda geçmiştir. Köstebek insanları kendi içlerindeki ışığı tanımadılar ya da tanıyamadılar; böylece çevrelerinde inşa edilmiş olan karanlığa ve düzmece gerçekliğe karşı hiddetlendiler. Bazıları nasıl hala yaşayıp nefes aldıklarına şaşıyordu, ama bu kayıp medeniyetin sakinlerinden çoğu şiddet ve yıkım nöbetlerine kışkırtılıyordu. İlk olarak efendilerinin motorlarına düşman kesildiler, ve tarihçilerimize göre, makineleri yakmaya başladılar. Bu genel yangın halinde batıl tapınçlarının giysileri olan ağları ve örgüleri de ateşe verdiler, ve bu tapıncı örgütleyen tüm ekran ve tabelaları kırdılar. Evrenlerinin kontrolünü kaybettikleri an, onu yaratmış medeniyete olan inançlarını da kaybettiler. Hesaplama araçları, iletişim şekilleri, ulaşım biçimleri, hepsi, o an dünyalarını kefene sarmış olan gecede önemsiz ve yersiz görünüyordu. Böylece hepsiyle işlerini bitirdiler. Onları yok ettiler. Yakıp kül ettiler. Ancak o zaman, Köstebek'in ölümünü gösteren tükenmişlik ve sessiz ümitsizlikte, insanoğlunun ışığı görevine başladı.

Genel yangından kısa süre sonra, alevler dindiğinde, hafif ve loş bir ışık dünyadan doğar gibi göründü ve insanları sardıkça güçlendi. Sonunda onları onca uzun süredir yanıltan ve kontrol eden o gece göğü

olmadan, açık bir gün doğdu; insanlar bayram etti, fakat sonra ışığın aynı zamanda kendilerinden de geldiğini fark ettiklerinde korktular. Nüktebüyü'nün açılışını, bir tür kesinlikle, belirleyebileceğimiz tarih bu andı.

20

Platon: Kentlilere öyle bir kesinlik sundum ki kendi araştırmalarını yapmalarına gerek kalmadı. Ben de kendimden çok emindim. Dediklerim doğru muydu?

Ruh: Bilemem.

Platon: Ya geçmiş tümden bir uydurma ya da efsaneyse?

Ruh: Pek olası değil.

Platon: Başka türlü sorayım öyleyse. Ya benim kitapları yorumlama biçimim yanlış ya da hatalıysa?

Ruh: Kim bilebilirdi ki?

Platon: Sen bilirdin.

Ruh: Ben senin bildiklerini biliyorum.

Platon: Ölümsüz bir varlık için fazla alçak gönüllüsün. Sonuçta geçmişi anlıyorsun ve geleceği görebiliyorsun.

Ruh: Belki de aynı şeydirler.

Platon: Nüktebüyü Çağı'nda insanlar gelecekteki olayların şimdilerinin her yönünü etkilediklerine dair bilgilendirildiler.

Ruh: Böyle olduğuna inanıyorsun.

Platon: Böyle olduğuna inanıyordum. Hitabemde bundan söz ettim mi?

21

Nüktebüyü Çağı, insan ışığı dünyada görünmeye başladığında doğdu. Köstebek'in karanlığı dağılmıştı ve kentliler birbirlerini korku ya da ikiyüzlülük taşımadan tanıyordu. Fakat bu erken dönem, neşe ve uyanışla dolu olsa da, kendi özgürlüklerinden korkanlar için mutsuzluk ve güçlükle damgalanmıştı. Bu yeni dünyanın yalnızca zihinlerinde varolduğuna inananlar vardı, ve örneğin bunlar birbirlerinden uluyarak kaçarlardı. Diğerleri gözlerini kapadı ve devamlı uyudu.

Fakat endişe dönemi, soyut yasa ve tektip boyutların yanılsamalarını da yanında götürerek geçip gitti. Değişimin ilk kanıtı, bir santorun Yunanistan çayırlarında dörtnala koşturuyor olduğu haber edildiğinde geldi. Bunu, kuzey Fransa'da bir yerde bir ankanın küllerinden yeniden doğduğunun gözlemlendiği haberi izledi; yaklaşık olarak bir kartal büyüklüğündeydi, mor ve altın rengi tüyleri vardı. Anadolu'nun kıyılarından sirenler, ve Dublin'in dışında ölüm perisinin ağıtı duyulduğunda, yeryüzünün çeşitli ruhlarının neredeyse bin yıl süren kapatılmaların-

dan sessizce çıkmış oldukları belli oldu. Elflerle deniz canavarlarının, hava perileriyle valkürlerin, tek boynuzlu atlarla semenderlerin hikayeleri dolaşıyordu; eski gerçekliğin dokusu çözülmüştü, ya da daha doğrusu, başka birçok gerçeklikle yeniden öylesine dokunmuştu ki ancak nadiren görünüp kayboluyordu.

Erken Nüktebüyü'nün efsanelerini başka nasıl anlayabiliriz? El Dorado'dan kalkan, altın meyveler ve altın benekli kürkleri olan maymunlarla yüklü büyük altın gemileri, ve Utopia'dan gelip Londra'da bir limana sığınmadan önce yüzyıllar boyu dolanan elçileri okuyoruz kitaplarda. Bu, Avalon ya da Cockaigne ya da Kutluların Adası olarak da bilinen, Atlantis'in okyanustan su yüzüne çıktığı dönemdi; hep Köstebek tasavvurunun yüzeyinin altında uzanmış, fakat şimdi gururla yükselmişti. Ancak Sumatra'da Maleborge çukuru keşfedildiğinde ve Wales sınırına bir Umutsuzluk Bataklığı yerleştiğinde içi daha az rahatlatan manzaralar ortaya çıkmıştı.

Fakat hiçbir şey atalarımızın kendi şehirlerinin tarihini keşfettiklerindeki coşkusunu bozamazdı. Büyük bilgin ve tarihçi Monmouth'lu Geoffrey'nin yazılarından, Londra'nın, 'Ahit Sandığı Filistinlilerce alındığı' zaman Troyalı Brutus tarafından kurulduğunu öğrenmişler atalarımız. Başka kayıt tutucular da keşfedilmiş –Macaulay ve Trevelyan isimleri bunlar arasındadır– ancak bunlar daha geç bir tarihte ve dolayısıyla daha az güvenilirdir. Nüktebüyü sakinleri, Troya'nın düşüşünden sonra, tanrıça Diana'nın Brütüs'ü rüyasında ziyaret ettiğini Monmouth sayesinde keşfetmişler; tanrıça ona, güneşinin batışının ötesinde bir adaya yelken açmasını ve bir dünya harikası olacak bir şehir kurmasını emretmiş. Bu ada Albion olarak bilinirmiş ve Brütüs adanın beyaz kumsalına ayak basar basmaz bir devler ırkıyla karşılaşmış, ki sonra-

sında savaşta onlara galip gelecekmiş. Bu devlere dair kanıtları, elbette, bizi hala çevreleyen büyük tepelerde bulduk; defin odalarının kalıntıları sükûnet müzesinde görülebilir. Brütüs zaferinin sonrasında, ileride Lud'un Kasabası ya da Londra olarak bilinecek, yeni Troya'yı kurdu, ve Lear, Cordelia ve Lud'un hükümdarlıkları boyunca da devam eden ruhani bir kanunnameyi şehre miras bıraktı. Bizim bilgimiz dahilinde başka kral yoktur, gerçi Macaulay ve Trevelyan, kendilerinin de parçası oldukları Köstebek teorisinin karanlık dünyasına güvenle emanet edilebilecek hayal mahsulü hanedanlıklar yaratmıştır.

Finsbury kırlarında, yüzyıllar boyunca bilinmeden orada durmuş büyük bir figür ortaya çıkarılmıştır; taştaki işçiliğin kalitesi onun, Nüktebüyü'nün orta dönemine ait olduğunu ortaya koymakta ve onu çevreleyen bir ritüel yolu ya da rotası olduğuna dair bulgular var. Topraktan örnekler incelendi ve bu heykelin üst atmosfer tabakasına uzanan devasa mumlarla çevrelendiği sonucuna vardık; bu mumlar, muhtemelen, bilinmeyen bir etmenin yarattığı şimşeklerle yakılıyordu. Figürün kolları, bir selamlaşma ya da kutlamadaymış gibi havaya doğru kalkıktır, ve göğüslerinin arasında LO harfleri kazılıdır; daha dikkat çekici bir plan, üstünde büyük bir dairenin oyulmuş olduğu karnında bulunur. Bu dairenin içinde, girift çizgilerden desenler vardır, daha yakından bakıldığında bunların Londra'nın bulvarları ve yapıları olduğu ortaya çıkar; yumuşak bir kıvrım, Thames'inkini taklit eder. LO'nun anlamı böylece bizim için açık hale geldi. Bu ulu, hatta yüce figür şehrin kendisinin kutsal bir temsiliydi! Dolayısıyla, kentlilerin yaşayan bir tanrı olarak Londra'ya tapındıklarını öne sürüyoruz. Ona kurban sunmuş olmaları da olasıdır, fakat bundan emin olamıyoruz.

Diğer taraftan, Londra'ya tapınma Nüktebüyü'nün akıl çelen bazı

başka yönlerini de açıklıyor. Şehrin etrafındaki antik kabile patikaları onarılmış ya da atalarımızın deyişiyle, 'uyandırılmıştı.' Binaların çiçeklere, çiçeklerinse binalara dönüştüğünü okuyoruz, ama bunun anlamı açık değil. Defin yöntemleri de kayda değerdir, zira kentliler tam da anıtsal heykelin duruşunda gömülüyordu –kollar havada, ve vücutlarının üstünde LO harfleri ve Londra resmi boyanmış olarak. Ölümde ilahi şehrin bir parçası haline geliyor olabilirler miydi, yoksa Londra'nın kendisi, içinde yaşayanların genel ruhani iradesi ve varlığını mı açığa çıkarıyordu? Mezarlar açıldığında tatlı ot ve tütsü kokusu her zaman fark edilirdi ve her bedenin alnın etrafına sarılmış altından bir şeridi bulunurdu. Köstebek'in felaketinden canlı çıkmış ve ilk olarak insan ışığını yaratmış olanlar, kutsanmış olduklarını biliyordu. Böylece, dönemin bir tarihçisinin belirttiği gibi, Nüktebüyü insanları kendilerinden birini gömdüklerinde, bir tanrıyı gömüyor olduklarına inanırlardı.

22

Sparkler: Çocuklar onu dinlemek için hep hevesli. Ortaya çıktığında ona doğru nasıl da sürü halinde yürüdüklerini görüyor musun?

Madrigal: Sadece o da onlar kadar küçük olduğundan. Ancak yakında Duvar'ın üstüne simalarını çizmeleri gereken yaşa erişecekler. Sen, ben ve Platon'un renkli ışık çubuklarımızı alıp taşların üstüne hatlarımızı çizdiğimiz zamanı hatırlıyor musun?

Sparkler: Sidonia kendini lamba tutar halde mi resmetmişti?

Madrigal: Hatırlayamıyorum. Ama yüzünün bir kısmını sildiğini hatırlıyorum. Ancak, öyle olsa bile, herkes hatlarından hangi cemaatten olduğunu anlayabiliyordu.

Sparkler: Sonra Platon kendini tüyden bir başlık giyerek resmetti—

Madrigal: Şehir soytarısının başlığı.

Sparkler: Ve cam bir yazma tutarak.

Madrigal: Kendi kaderini önceden görmüş olabilir.

Sparkler: Ya da, onun diyeceği şekilde, kaderi çoktan gerçekleşmişti.

Madrigal: Bu tam da onun çocuklara anlattığı türden birşey. Oh, işte Ornatus'un kızı. Bak. Gülüyor. Şüphesiz Platon yine Köstebek hakkında konuşuyor.

Sparkler: Fakat bu antik pratiklerde mizah nerede? Gerçeği söylemek gerekirse, beni ürpertiyorlar.

Madrigal: Komik bir tarafları olduğunu kabul etmelisin. Kim düşünürdü ki, mesela, atalarımızın rehberlik için yukarılara bakacağını?

Sparkler: Saçma. Bu Köstebek'te miydi Nüktebüyü'de mi?

Madrigal: Köstebek, galiba. Hepsi çok kafa karıştırıcı.

Ornatus: Sparkler ve Madrigal, selamlar ve uğurlar olsun.

Madrigal: Böyle aceleyle nereye gidiyorsun? Kızınla buluşmaya mı?

Ornatus: Platon yeni bir konu seçmiş. Rahip kuyusunda başlamak üzere.

Sparkler: Maalesef, Ornatus, ikimiz de biraz yorgunuz. Senin bize anlatacağına güveniyoruz.

23

Geçmiş zamanların aktör ve komedyenleri hakkında biraz bilgi edinmiş bulunuyoruz, fakat bilgi birikimimiz, *Şakalar ve Bilinçdışı ile İlişkileri* başlıklı, komedi üstüne bir el kitabının şans eseri günümüze kadar ulaşmasıyla oldukça arttı. 'Bilinçdışının' ne anlama geldiği hiçbir şekilde açık değil, fakat günümüzde bile kahkaha konusu olan sarhoşluk fikriyle ilişkili olabilir. Şaka kitabı Sigmund Freud lakaplı bir palyaço ya da soytarının eseridir –ki bu isim şüphesiz sahnedeki karakterine ilginçlik katmak için 'Fraud'[25] olarak telaffuz ediliyordu. Bu kitapta 'dikkate değer anlamsızlık' dediği şeylerin örneklerini, ve isimleri unutan ya da kelimeleri yanlış okuyan, yanlış anahtarları kullanan ya da siyah boya kutularını deviren insanlara dair komedi rutinlerini derlemiştir. Açıktır ki Freud emsalsiz bir oyuncuydu ve kendisinin bu saçma talihsizlikleri ciddi bir suratla anlattığını hayal etmek kolaydır.

Şovu 'bel altı' ya da 'kirli çamaşırları ortaya serme' olarak betimlene-

[25] *Fraud*, hilebaz, sahtekar (ç.n.).

bilirdi, ve seks vurgusuyla, ilkel tiyatronun bilinen bir yönüydü. 'Jargonu' ise, Freud'un ünlü sloganının –'bence bunun hakkında karar verecek olan benim'in– daha fazla kahkaha için bir işaret olarak sürekli kullanımıyla beraber, seyirci ve oyuncu arasındaki yüzleşmeye dayanıyordu.

Fakat partneri Oidipus'un sahneye çıkışıyla, Freudcu hazırcevaplığın en komik örnekleri vuku bulurdu. Bu 'şamaroğlanı' ya da 'keriz' eski pandomim geleneğinin bir kalıntısı olabilir, zira beyaz bol tunikler giyer ve ihtiyar bunağın karakteristik somurtkan ifadesini takınırdı. Ayrıca hayranları tarafından 'Freudcu sürçme' olarak bilinen kendine has hızlı ve kayan bir yürüyüş benimsemişti. Freud onu zevk verici derecede saçma sorularla sorgulamaya ya da 'analiz' etmeye başladığında, başarısız bir şekilde bunu kullanmaya çalışırdı.

'Birşeyleri mi bastırıyorsun, Oidipus?'

'Elbette hayır. Oldukça dik duruyorum, askerin hemşireye dediği gibi.'

'Şimdi değil, Kedicik. Senin saçmalığın burada sökmez. Söyle bakalım, sandalye bacakları ve tren tünelleri hakkındaki düşüncen ne?'

'İçinde olmaktansa dışında, rahibin––'

'Bence, Kedicik, benim göstermek istediğim noktayı kanıtlamaya başladın.'

'Bana noktalardan bahsetme. Dün geceden sonra hiç.'

'Uzun burunlar hakkında ne hissediyorsun?'

'Hayatımda hiç öyle birşey hissetmedim!'

'Gel bakalım. Bu benim ünlü analitik sorularımdan birine cevap değil.'

'Peki öyleyse, Sigmund, sana samimi bir şekilde doğruyu söyleyeceğim. Bence silinmeliler.'

'Oidipus, sen çocukken kesin çok komiktin.'

'Komik mi? Milleti bağırtırdım. Özellikle de annemi.'

'Takılma' ya da 'patırtı' olarak bilinen bu diyalog Köstebek seyircisinin gülmekten gözünden yaş getiriyor olmalıydı, özellikle de Freud onlara 'hepsi arkadaşımın bilinçdışının suçu' – yani, sarhoş olmasının– demek için öne çıktığında.

Köstebek insanlarının, hayatın diğer prensiplerinin zararına kafalarını cinsel aktiviteyle aşırı meşgul ediyor oldukları sıkça söylenmiştir; kendilerini cinsel yönelimleri üzerinden tanımladıkları fikrini veren bazı bulgular dahi vardır. Hayır. Utanmak için bir neden yok. Amacımız anlamak, suçlamak değil.

Yine de, cinsel pratiğe dair takıntılarına rağmen –ya da hatta bundan dolayı– Freud'un maskaralıklarına en az bizim kadar içten güldükleri olası. Dolayısıyla, onu zamanının büyük komedi dehası olarak selamlıyoruz.

24

Sidonia: Resitalini böldüm mü, Platon?

Platon: Hayır. Hem de hiç. Gösterişli bir hareketle bitirdim.

Sidonia: Harika haberi ilk duyanın sen olmasını istedim.

Platon: Oh? Nedir?

Sidonia: Lime Sokağı'yla Leadenhall'un köşesinde büyük bir direk bulundu. Topraktan öyle sessiz ve hızlı çıktı ki hiç gömülmemiş bile olabilir.

Platon: Eğer Leadenhall'un köşesinde bulunduysa, yüzyıllar boyunca o alanda durmuş büyük bayram direği olabilir. Şehrimizin festival ve kutlama merkeziydi.

Sidonia: Ve üstünde, kısmen silinmiş olsa da hala görünür olan kelimeler var. Onları not ettim.

Platon: Nedir bu? 'Ove Arup ve Ortakları. Lloyd Binası için.'

Sidonia: Kafamın karıştığını itiraf etmeliyim. Bu nedenle sana geldim.

Platon: Eğer aynı yerdeyse, o zaman bayram direği olmalı. Şehir tarihimizdeki her şeyilk ve kökensel şeklin hiçbir zaman ölmediğini söyler.

Sidonia: Yani?

Platon: Lloyd Binası bayram direğine verilen isim olmalı. Ove ve Arup ve Ortakları da onu koruyan tanrılar.

Sidonia: Bu doğru olabilir mi?

Platon: Buna hiç şüphe yok.

25

Platon: Bunda hiç şüphe yok. Yoksa var mı?

Ruh: Bana sormak faydasız. Benim, kesin ya da değil, bilgiyle alakam yoktur. Ben tamamen sevgi ve sezgiyim.

Platon: Eğer beni seviyorsan, söylersin. Söylediklerimden emin olabilir miyim? Bazen hepsinin uydurma olduğunu ve kuşkuyu bir hançer gibi alıp kendime saplamam gerektiğini hissediyorum. Yaralandığımda, o zaman doğruyu söyleyebilirim.

Ruh: Ah.

Platon: Abarttığımı mı düşünüyorsun?

Ruh: Böyle konularda ileriyi düşünürüm. Senin için ne iyiyse o doğrudur.

Platon: Fakat herhalde anlıyorsundur? Bana huzursuzluğumu veren sensin. Gergin korkumu.

Ruh: Neden suçlanacak olan ben olmalıyım? Sen neysen osun. Ben senin bir parçanım, bunu kabul ediyorum, fakat sorumluluğun tümünü gerçekten taşıyamam.

Platon: Yani benden utanıyorsun.

Ruh: Hiç de bile. İddialarından her zaman hoşlanmıyorum, fakat onları gerekli buluyorum. Fikirlerini ifade ettiğinde, kendimi tanımlamama yardımcı oluyorsun. Bu bencilce mi?

Platon: Kuşların uçarken oluşturdukları şekillerin aynı zamanda ruhlarının bir imgesi olduğu öğretildi bize. Seninle benim de benzer ilişkide olduğumuzu sanıyorum.

Ruh: Ve biz de dünyanın ruhunun bir parçasıyız. Bunun da ötesinde –neyse, daha gizemli hale geliyor.

Platon: Yani benden hiç ayrılmayacaksın?

Ruh: Ruhsuz bir beden bir imkansızlıktır, gerçi arada bir 'yukarıda demlenmeye' can attığını kabul ediyorum. Fakat tabii ki seni asla –nasıl desem?– canından yoksun bırakmam.

Platon: Teşekkür ederim. Bana cesaret veriyorsun.

Ruh: Bu bir borç değil. Bu bir hediye. Yakında ihtiyacın olabilir.

Platon: Merakımı uyandırıyorsun.

Ruh: Şşş. Şimdi yüreğinin içine bak ve kentlilere yaradılışın mucizelerini anlat.

26

Antik yaradılış miti geçmiş çağların şiir sanatını inceleyenlerimiz için son derece ilgi çekicidir. Örneğin, Khnumu adında bir tanrının içinde tüm yaradılışı barındıran büyük bir yumurtaya şekil verdiğine; sonra başka bir tanrının, Ptal, bu yumurtayı çekiçle kırdığına ve yumurtadan yaşamın dışarı saçıldığına inanılırdı. Bu 'büyük patlama' olarak bilinirdi ve bundan sonra evrenin sürekli olarak genişlediği varsayılırdı. Yaradılış şairleri, dışarıya doğru uçuyor olarak addettiklerinin, gerçekte, kendi ilahi enerjilerinin gerilemesi ya da durgunluğu olduğunun elbette farkında değillerdi. Adeta, kendi beyinlerini çekiçlemişlerdi.

Babylon adlı antik bir şehirden gelen, her bakımdan çok daha ikna edici bir yaradılış şarkısına dair bulgular var. İki güç olan ışık ve karanlık, tanrı ve ejderha olarak da bilinirler, efendilik için çatışırlar; tanrı ejderhayı öldürür, fakat karanlık can çekişirken bile başka türlü aydınlatılmış bir evrende karışıklık tohumları ekmeye mukte-

dirdir. Bu, 'kaos teorisi'ydi, bu teoride ejderhanın ağzı kara delik, ya da başka bir mite göre, karanlık madde olarak tanımlanmıştır. Bu harikulade destanlarda beyaz cüce ve kahverengi cüce gibi efsanevi yaratıklar da yer alır Bu yaratıkların hizmet ettikleri asıl amacı belki de anladınız? Antik çağların ozan ve kahinleri kendi güçlerine öylesine az güveniyorlardı ki, bu güçlerin büyük ve uzak bir kaynaktan onlara ulaştığı fikrine başvurmaya mecbur hissediyorlardı. Geçmiş ya da gelecek, olan her şeyin ebedi olarak varolduğunun bilgisi –bu onlara verilmemişti.

Çok ilginç bir mit yazarı olan Mennocchio, erken dönem mitlerindeki dört unsurun –toprak, hava, ateş ve su– bir zamanlar çürüyen bir kütle halinde katılaşmış olduğunu öne sürmüştü; melekler, bu kütleyi oyarak ilerleyen kurtçuklardı ve bu meleklerden bir tanesi Tanrı'ya dönüştü. Bu, ayrıntılı spekülasyonlara yol açan 'solucan deliği teorisi' olarak bilinir hale geldi. Yaratıcılıkta bunu aşan yalnızca 'süpersicim' hikayesi vardı, ki bunun tarihi de kesin olmamakla beraber, gök kubbe müziğini ilk olarak ortaya atan medeniyete kadar götürülebilir. Bu 'sicimler' aynı zamanda evrenin yaradılışında uyum ve simetrinin rolünü vurgulayan başka mitlerde de ortaya çıkmıştır. Böyle masallar halka okunduğunda, birçok enstrümanın törensel eşliğini hayal edebiliriz. İlk atalarımızın her zaman mitik bir köken noktasına bakmış olmaları bize tuhaf gelebilir fakat bizim kendi kurgularımız da şüphesiz onların kafalarını karıştırırdı. Artık yaradılışın sürekli olduğunu anlamış bulunuyoruz. Yaradılış biziz. Müzik biziz.

27

Garson: Gürültü müzesine hoş geldiniz, baylar. Ne eksiğiniz var?

Madrigal: Ne eksiğim mi var?

Sparkler: İnsanlar böyle konuşurmuş. Şarap mı yoksa kahve mi alırsın diye soruyor.

Madrigal: Neden bana şarap ya da kahve vermek istiyor?

Sparkler: Burası bir kahvehane. Adet böyle. Tabii karşılığında ödemen bekleniyor.

Madrigal: Kendini kim sanıyor ki?

Garson: Lütfen, kentliler, eksiğiniz olan nedir?

Madrigal: Evet. Mekan hissim eksik. Neredeyiz?

Garson: Lombard Sokağı'nın köşesinde. Mansion House'dan hemen önce.

Madrigal: Hiç gürültü yok. Sükunet müzesinde de olabilirmişiz.

Sparkler: Şşş. Ayak seslerini duyuyor musun? Kalp atışı gibi? Şimdi mermer üstünde daha fazla adımı duyumsayabilirsin. Başkaları da onlara katılıyor.

Madrigal: Çok gürültülü olmaya başladılar.

Sparkler: Sayısız kuşağın adımları bunlar.

Madrigal: Şimdiyse alçak ve uzaklar.

Sparkler: Akşam vakti. Diğer masalardaki kahkaha ve sohbetleri duyabiliyor musun? Ve aşağıdaki mutfaktan gelen sesleri?

Madrigal: Bunların hepsi gerçek mi?

Sparkler: Bu hiçkimsenin cevaplayamayacağı bir soru.

Madrigal: Düşününce, galiba şarap alacağım. Genç görevliyi hangi adla çağırıyoruz?

Sparkler: Garson.

Madrigal: Garson! Şarabı ödeyeceğim!

Sparkler: Güzel. Şimdi bana Platon'un Penton Hill'deki hitabesini anlatabilirsin.

Madrigal: Orada değil miydin?

Sparkler: Hayır. Çalışmak için seçildim.

Madrigal: Tebrikler!

Sparkler: Şanslıydım. Fakat performansı kaçırdığıma üzüldüm. Nasıl başladı?

Madrigal: Bu tahta iskemle çok sert.

Sparkler: Odaklanmana yardımcı olur. Platon'un dediklerini anlat bana.

28

Yaklaşık olarak altı yüz yıl önce, South Bank yıkıntıları arasında esnek bir malzemeyle kabartması yapılmış uzun bir imge şeridi keşfedildi; bu imgeler ışığa tutulduğunda görünür hale geliyordu, bu nedenle bazı tarihçiler bunların elle tutulur ya da yoğunlaştırılmış bir ışıma biçimi olduğunu öne sürdü. İki kelimenin ne oldukları çıkarıldı, 'Hitchcock' ve 'Cinnet', fakat şeridin doğası ve amacı hala belli değil. İmgeleri çeşitli şekillerde ışığa tuttuk; çeşitli yönlerde ve farklı hızlarda hareket ettirdik, fakat anlamları hala gizemini koruyor.

Ancak, tamamlanmamış haliyle bile, 'Hitchcock Cinnet'[26] muhteşem bir keşiftir, zira kısa süre içinde imgelerin Köstebek Londra'sının temsilleri olduğunun farkına vardık. Eski insanların Londra'nın ışıklı yollarında aceleyle yürüyüp törensel hareketlerde bulunduklarını gördüğümüzdeki şaşkınlığımızı bir hayal edin! İlk resim, iki kıyıda

[26] Orijinali, "Hitchcock Frenzy". Frenzy, ünlü yönetmen Alfred Hitchcock'un bir filmidir [ed.n.].

koyu birer kulesi bulunan taş bir köprünün resmiydi. Köprünün altındaki nehir, öyle dar ve çalkantılıydı ki elbette sevgili Thames olamazdı? Fakat sonra onun tanıdık gelgit düzeni fark edildi. Herşeye rağmen, bu bizim nehrimizdi, lakin karanlığın gölgeleri ve gölcükleriyle dolu halde.

Bir yaratık ya da insanın nehre dalıp sular üstünde pike yaptığının açıkça görüldüğü daha da sıradışı sahneler de var. Bu yaratık görülemiyor, fakat herşeyi görüyor. Yüksek binaları ve aydınlık odaları görüyor; sokakları ve yüzleri görüyor; tuhaf gri kuşları ve su üstündeki küçük tekneleri görüyor. Yükseliyor ve düşüyor, Londra göğünde görünmez bir şekilde süzülüyor. Bu Hitchcock Cinnet adında yüksek bir rahibe olabilir mi? Ancak Köstebek çağında yıldız büyüsüne dair hiçbir bilgimiz yok. Bunun, maddi ışık şeridini şehrin üstünde uçarken dışkılamış olan bir meleğin işi olduğu öne sürüldü, fakat bu ilginç hipotezin doğrulandığı hiç olmadı.

Dolayısıyla kafamız hala karışık ve eski Londra'nın imgelerine de ancak hayretle bakabiliriz. İmgelerden ilki Thames kıyısında toplanmış bir grup insanı gösteriyor; ellerini çırpıp birbirlerine gülümsedikleri bir kabile törenine katılıyor gibi görünüyorlar. Belki de nehre tapma ya da şehre bir kurban sunma niyetindeler, zira bundan sonraki sahneler, boynunun etrafına çizgili kumaştan bir şerit bağlı halde suyun üstünde yüzen çıplak bir kadına ait. Bu cesedin, ölüleri nehrin derinliklerinden çağırmak için tasarlanmış detaylı bir törenin bir parçası olması muhtemel, ancak Köstebek hayatının dokusu buna dair kesin bir yargı vermek için fazla hızlı ve kesintili.

Sonraki temsiller, örneğin, bir insan erkeğinin aynı çizgili kumaş şeridini kendi boynuna sardığı bir iç mekanda çekilmiş. Bu adam yeniden doğmuş ölülerden biri mi? Yoksa gönüllü bir kurban mı

olmak üzere? Yanında başkaları yok, ki bu da şehirden sürülmüş olduğu fikrini veriyor. Sonra tahta basamaklar ya da merdivenler aracılığıyla toprağa yürüyor ve bir şekilde cam şişelerle dolu bir odada tekrar ortaya çıkıyor. Köstebek hayatının yapısı gerçekten şaşırtıcı, bu sürekli değişen dünyanın sakinlerini etkiliyor gibi görünmeyen ani zaman ve mekan sıçramaları var. Sürgün adam bir bardağa bir sıvı koyuyor ve tek hamlede hepsini içiyor. Bu bir uyanış biçimi olabilir. Daha sonra ağzına kağıttan ya da kumaştan ince bir boru yerleştiriyor ve bunu yakıyor; burada, suya olduğu kadar ateşe de tapıldığını görüyoruz. Bu şişe-odanın tek oturanı o olmalı, zira adı dışarıdaki buzlu cama yazılmış; adı Nell Gwyn. Hemen karşısında ise Henrietta Street oturuyor, fakat kendisi görülemiyor.

Bir kez daha, eski şehir yaşamının sıradışı geçişlerinden birinde, Nell Gwyn aniden bir kapıdan geçip ötedeki işlek caddeye çıkmış oluyor. İlkel şehri ilk görüşümüz işte buradaydı. Bu, bizim için daimi bir heyecan ve sürpriz kaynağı olmuştur, onu ilk defa görenler içinse bazen ezici olabilmiştir. Kapılar ve merdivenler göze çarpar bir anlığına, ki görülmemiş iç mekanlara götürür gibidirler, ve tuhaf dünyanın derinliklerine düşecek olmaktan korkarız neredeyse! Dar yol, sanki görünmez bir güç tarafından yönlendiriliyormuşçasına uyumla hareket eden insan figürleriyle doludur; camekanların arkasında birçok nesne üst üste yığılıdır ve bazı yerlerde insanlar bu nesnelere karşılık banknot ya da bozuk para verirler. Sonra, bir an içinde tüm bunlar, çeşitli renklerde meyveyle dolu tahta kaplar bulunan geniş bir avluya dönüşür. 'Covent Garden'[27] ismi okunur –eski şehirde buna ben-

[27] Londra'da bir bölge. *Covent*, dinsel topluluk anlamına gelmektedir. Kutsal bir yer olduğu aktarılmaktadır. Ayrıca tarihte bahçeleri ve pazar yerleri ile bir geçiş güzergahında bulunmuştur [ed.n.].

zer pek çok bahçenin olmuş olması muhtemel. Bir sonraki imajda Nell Gwyn'e kırmızı kafalı bir rahip ya da hizmetli tarafından yeşil ve turuncu meyveler veriliyor, arkalarındaysa kentlileri daha fazla çabaya teşvik eden posterler var –Nell Gwyn bahçeden çıkarken arkasında 'Cesaret' kelimesi görülüyor. Köstebek'e dair hiçbir tarih bundan bahsetmemiştir, ki bu da geçmişe dair bilgimizin en fazla tahmini olduğunun altını çizer. Ancak, bu imgeleri dikkatle yorumlayarak, eski Londra'nın bir modelini çıkardık, her dört yol, ücretsiz yiyeceğin dağıtıldığı bir bahçede bir araya geliyordu. Hitchcock Cinnet'ten gelen bulgulardan, ayrıca, Köstebek dünyasında her nesnenin boyanmış olduğu ve kentlilerin de kendi bedenlerini boyadıkları sonucuna vardık. Londra'nın yolları ve caddelerinin uzunluk ve genişlik bakımından birbirlerinden farklı olduklarını belirtmeye değer. Bazılarının geniş bazılarının dar olması, buralarda oturan insanların olduğu kadar buralarda yaşanan olayların da doğasını belirlermiş gibi görünüyor.

Nell Gwyn bir kez daha aniden tamamen başka bir eve geçmiş. Tipik olarak buzlu camın üstünde ev sahibinin ismi yazıyor, Pig ve Whistle. Pig ve Whistle'ın arkadaşları cam kaplardan birşeyler içerken görülüyor ve Nell Gwyn gibi, ağızlarına yanan kağıtlar koyuyorlar; bu türden ateşe tapınmanın zahitlerine aynı zamanda yiyecek ve enerji sağlıyor olması da olası. İki kentli kafalarındaki korumaları çıkararak içeri giriyor; belki de dışarıdaki hava onlar için zararlı, ya da havanın ağırlığından korunmaları gerek. Nell Gwyn, yüzünün önünde, kendini gizlemeye çalışırcasına büyük bir kağıt parçası tutuyor; gerçi belki de kağıt ona konuşuyordur, zira önümüzde sayılar beliriyor: 4.30, 20-1. Bu matematiksel dünyada, belki de yalnızca rakamlarla konuşuyorlardı! Nell Gwyn Pig ve Whistle'ı selamlıyor ve taş bir caddede yürürken görülü-

yor. Gri kuşlar etrafında kümeleniyor, fakat o onları ani bir hareketle korkutuyor; bu uçan yaratıkların, meleklerimizin Köstebek şartlarında bastırılmış ve karartılmış olan ataları oldukları öne sürülmüştür, fakat bu varsayımdan öteye geçmez. Birden gece olur. Bunu biliriz çünkü gökyüzü yoktur, renkler solmuştur, ve çeşitli konutlarda küçük ışıklar belirmiştir. Hitchcock Cinnet de artık karanlığa karışır, zira imgelerin oluşturduğu bant burada kopmuştur.

29

Platon: Senden bir iyilik isteyebilir miyim?

Ruh: Neyim varsa senindir.

Platon: Bana Köstebek insanlarını anlat. Bize öğretildiği kadar mı yanılgı içindeydiler? Benim de insanlara öğrettiğim kadar?

Ruh: Kim bilebilir ki? Elbette asla dediklerinin aksini iddia etmeye yeltenmem, fakat kendilerine ne olduklarını merak ettikleri bazı durumlar olmuş olabilir. Ne yapıyor olmaları gerektiğini bilmedikleri anlar dahi olabilir. Hatırlıyorum da –oh, yok birşey.

Platon: Ne demek üzereydin? Ağzından birşey kaçıracaktın az daha. Bana onlarla ilk elden tanışıklığın olduğunu söyleme noktasındaydın. Biliyordum. Oradaydın.

Ruh: Lütfen öyle demişim gibi—

Platon: Beni yanılttın.

Ruh: Bu konuşma burada biter.

Platon: Hayır. Gitme. Özür dilerim.

Ruh: Söz mü?

Platon: Söz.

Ruh: Bu mevzular hiç açılmamış sayacağız. Bana Köstebek'i soruyordun, sanırsam?

Platon: Evet. Ya o zamanın insanları hakkında hatalıysam ya da yanılıyorsam?

Ruh: Biliyor musun, bazen senin hakkında endişeleniyorum.

Platon: Neden?

Ruh: Duruma dair herhangi bir perspektife sahip değilsin.

Platon: Fakat kuşkusuz bu senin sorumluluğun?

Ruh: Şöyle diyeyim. Ya hatalı olman gerekiyorsa? Ya bu, şu anki dünyanın gerçekliğine güvenle inanmayı sürdürmek için tek yolsa?

Platon: Bu zorlu bir kader olur.

Ruh: Kaçınılmaz bir kader de olabilir. Eğer her çağ gönüllü körlüğe dayanıyorsa, o zaman sen, Platon, gerekli oluyorsun.

Platon: Yani senin amacın bu mu? Cehaletimi korumak mı?

Ruh: Benim bir amacım yok. Ben basitçe buradayım.

Platon: Sana inanmıyorum.

Ruh: Ne diyorsun? Kendi ruhuna inanmıyor musun? Bu imkansız.

Platon: Kafam karıştı. Kabul ediyorum. Bana yardımcı ol.

Ruh: Seninle bir anlaşma yapacağım. Bilginin ve inancının sınırlarına ulaşmaya ihtiyacın var. Doğru muyum?

Platon: Elbette.

Ruh: O zaman artık seni korumayacağım.

Platon: Beni neye karşı korumayacaksın?

Ruh: Bilmiyorum. Normalde, emanetini korumakruhun görevidir—

Platon: Bir keresinde ateşten bir kılıç tutan bir melek resmi görmüştüm.

Ruh: Onun gibi birşey. Fakat gerçekten hakikati keşfetmeyi diliyorsan—

Platon: Arzum bu.

Ruh: O zaman öyle olsun. Artık bunun önünde durmayacağım. İyi şanslar.

Platon: Seni tekrar ne zaman göreceğim?

Ruh: Beni hiç gerçekten gördün mü? Şimdi git. Kentliler seni bekliyor.

30

Önünüzde duran kömürleşmiş kağıdı görüyor musunuz? Eski bir İngilizce metinden kelimeler içerdiğine dikkat edin. Belirsiz tahmini bir anlamı göstermek için köşeli parantez ve el yazmasındaki bir yırtığı ya da yanığı belirtmek için de yıldız kullandım. Aşağıdaki gibi gidiyor ve aksanın kaba ya da ahenksiz duyulursa kusuruma bakmayın. Metnin özgün olduğu düşünülüyor:

parçalar [onlar] * yıkıntılarla

*ieronymo * * yeniden

* * Eliot

Buradaki 'Eliot'un alıntılanmış mısraların yazarının ya da şarkıcısının adını belirttiği iddiasındayım ve bereket versin ki kimliğinin saptanmasında bizi daha yakına götürebilecek kanıtlar günümüze

ulaşmış. 'Yazar George Eliot'tan bahseden bir düzyazının bir parçası ele geçti ve on sekizinciyle yirmi birinci yüzyıllar arasında bir zamana ait olduğu düşünülen bir Köstebek freskleri koleksiyonunda, üstünde 'El Hamra. Çikolata-Renkli Şarkıcı ve Zeki Zenci, Özbeöz Eliot'umuzu Sunar.' yazılı bir duvar resmi ya da duvar çizimi bulunur. Bu dönemde dünyanın genellikle ruhsal nedenlerden ziyade iklimsel nedenlerden ortaya çıkmış oldukları düşünülen 'ırklara' bölünüp dağıtılmış olduğuna dair sizi zaten bilgilendirmiştim; 'zenci' ya da 'çikolata-renkli' de, o halde, 'Afrikalı' ya da 'siyah'ın farklı biçimleridir. Sonrasında gelen Nüktebüyü Çağı'nda, tabii, siyah 'ırkların' Tanrı'ya daha yakın oldukları ve dolayısıyla ilahi sevginin ışınlarıyla yanmış olduklarına inanılırdı. Dolayısıyla, bu dizelerin George Eliot adlı Afrikalı bir şarkıcının eseri oldukları öne sürülebilir. Bu, bir kesinlik taşımaz, benim de gayet farkında olduğum üzere, fakat bu teşhisin en azından eldeki tüm kanıtlarla desteklenivor olma meziyeti vardır.

Metnin kendi de çeşitli yorumlara tabi olmuştur. Bir tarihçi

parçalar = yıkıntılar

olduğunu ve George Eliot'un basitçe 'ieronymo' ya da Aziz Jerome adına inşa edilmiş daha eski bir çağdan kalma bir şapel ya da türbenin kalıntılarını düşündüğünüileri sürer. Fakat bu öneriye,

yıkıntılar = gizemler[28]

sonucunu çıkaran ve bu durumda o 'ieronymo'nun örneğin,

ateş kırmızım[29]

---

[28] "Ruins=Runes." *Rune*, şiirde gizemli bir anı ya da gizem parçasını ifade etmektedir [ed.n.].

[29] Okunuş üzerinden bir kelime oyunu, "*my roon*" [ed.n.].

ya da "o benim sihrimdir" olarak yeniden yapılandırılabileceğini söyleyen başka bir okuyucu tarafından itiraz edilmiştir. Bu noktayı ben, Platon, siyahi şarkıcının aslında Köstebek Çağı'nın yıkılıp parçalanarak çökeceği kehanetinde bulunuyor olduğu çıkarımıyla geliştirdim. Eğer duruma dair kendi sözlerimden alıntılarsam, 'O dönemin, (sandığımız üzere) yalnızca eğlendirme rolüne sahip olabilen şair ya da şarkıcılarının durumunu göz önüne alın. Parçalarını halka açık yerlerde mi yoksa kapalı toplantılarda mı seslendirdikleri belli değil, fakat onlara ilişkin malzemelerin yetersizliği ve günümüze kalan eserlerinin tipik melankolik tonu alt mevkide konumlandıklarını onaylamaktadır.' George Eliot'un kendi çaresizliğine örnek vermek için bir şiir 'parçası' ya da 'yıkıntısı'nı kasten yarattığı dahi düşünülmüştür. Gerçekten de, kendisinin belki de son yandaşı olduğu uzun bir yıkım edebiyatı geleneğinin var olması olasıdır. Affedersiniz. Işığım sönmeye başladı. Çoktan fark etmiş miydiniz? Lütfen, telaşa kapılmaya lüzum yok. Hastalık söz konusu değil. Size zarar verecek birşey yok. Yorgunum. Hepsi bu. Hitabe sonlanmıştır.

31

Birşey oluyor. Birşey geliyor. Çığlıklar ve mırıldanan sesler duyuyorum ve şimdi de gölgeler belirmeye başladı. Mevcudiyetlerini bütün çevremde hissediyorum. Ruh! Bazı kaygılarım var. Onları senin hayal edebileceğinden daha yoğun hissediyorum. Ruh? Neredesin? Şimdi bir direğe yaslanmış solgun genç bir adam görüyorum. Bir kız var. Ona doğru ilerleyen bir hayvan var. Görünür hale gelmeye başlayan isim Altın Yol. Yanımda yürüyen bu insanlar da kim? Öyle çoklar ki. Ve tahmin edip edebileceğimden çok daha yakınlar. Şimdi kuvvetli bir rüzgar esiyor. Ruh! Bu yüzden mi beni koruyordun bir zamanlar? Onlardan mı koruyordun beni?

32

Sidonia: Yani onu gördün?

Ornatus: Arızalı kapının hemen dışında duruyordu.

Sidonia: İlginç. Her zamanki yeri orası değil.

Ornatus: Ve tuhaf olan başka birşey de vardı: kendi kendine konuşuyordu.

Sidonia: Hayır!

Ornatus: El kol hareketleri yaptığını da gördüm. Çok kızgın görünüyordu.

Sidonia: Söylediği herhangi birşeyi duyabildin mi?

Ornatus: Altın bir yolla ilgili birşey. Ve çevresindeki kalabalıklar. Fakat ondan başka kimse yoktu. Sonra yanıma geldi.

Sidonia: Sen ne yaptın?

Ornatus: Eğilerek selam verdim ve o da karşılık verdi. Sessiz kalmamız gerekirdi, adete göre—

Sidonia: Elbette.

Ornatus: Fakat birden bana birini bekleyip beklemediğimi sordu.

Sidonia: Ne?

Ornatus: 'Beklemiyorum,' dedim, 'Sadece duruyorum. Durmak kutsaldır.' Sonra güldü.

Sidonia: Ve sonra sen de güldün?

Ornatus: Doğal olarak. Sonra herhangi birşey hakkında düşünüp düşünmediğimi sordu. 'Hiçbir şey,' diye cevapladım. Neden, diye sordu. 'Düşünmek mecburi değil,' dedim ona; 'hayal kurmak gibi [mecburi] değil.'

Sidonia: İyi söyledin.

Ornatus: Teşekkürler. Sonra elini yüzünün diğer tarafına götürdü ve Essex Sokağı'nda kürekçilere karşı yapılan yarışta beni gördüğünden söz etti. Kazanıp kazanmadığımı sordu—

Sidonia: Ne kadar olağandışı bir soru.

Ornatus: Ve ben de ona, çocuğa anlatır gibi, kimsenin kazanmasının beklenmiyor olduğunu açıklamak zorunda kaldım. Tekrar güldü. Sonra bana öyle üzgün görünmemin nedeninin bu olup olmadığını sordu.

Sidonia: Aklını yitiriyor olabilir mi?

Ornatus: Ruhunu yitiriyor olduğuna dair birşeyler söyledi ama öyle saçmaydı ki dinlemiyormuş gibi yaptım. Ardından, biraz sonra, bir yolculuğa çıkacağını söyledi.

Sidonia: Yolculuk mu? Yani—

Ornatus: Şehri terk etmek.

Sidonia: Ne için?

Ornatus: Ben de ona tam da bunu sordum.

Sidonia: Peki o ne dedi?

Ornatus: Etrafa bakındı ve başka yerler hakkında birşeyler mırıldandı. Başka insanlar. 'Dinle beni, Platon', dedim. Ona böyle hitap ettim.

Sidonia: Bir hatip olarak değil?

Ornatus: Hayır. Bu bir şekilde önemsiz geldi. Ya da gereksiz. 'Dinle beni, Platon. Hepimiz şehirde beraber büyüdük. Onun emirlerine itaat ettik. Onun gizemlerini öğrendik. Sen kendin hitabetinle bizi yönlendirilmek için seçildin. Bizler hayatımızı onun iyiliği ve güzelliğini düşünerek geçiriyoruz. Onun iç ahengini açıklamanı dinliyoruz. Neden Duvar'ın ötesinde birşey keşfetmeye çalışıyorsun?' İlginç bir cevap verdi.

Sidonia: Neydi?

Ornatus: 'Belki de, sevgili Ornatus, senin düşündüğün kadar uzağa gitmiyorumdur. Belki de aynı yerde kalarak bir yolculuğa çıkmak mümkündür.'

Sidonia: Bununla ne demek istedi?

Ornatus: Kesinlikle hiçbir fikrim yok. Gel. Sandalla Fleet'te turlayıp melek tüyü arayalım mı?

PLATON'UN YERALTINA YOLCULUĞU

33

Bir mağara vardı ve zemini aşağı doğru eğimliydi. Kokusunu aldığım şey ne canlı ne ölüydü. Sesler duyar gibiydim ve mağaranın ağzına doğru yürümeye başladım. Az da olsa korktuğumu kabul ediyorum fakat hepimiz karanlıktan biraz korkarız diye düşünüyorum. Rüya gördüğümü mü söylüyorsunuz? Bu rüya değildi. Hayatımda olmadığım kadar uyanık ve dikkatliydim.

Mağaraya girdiğimde hava öyle ağır geldi ki, bir an için, daha fazla ilerleyemeyeceğimi düşündüm. Fakat zemin hala aşağıya meylediyordu ve karanlığa girerken içgüdüsel olarak başımı eğdim. Ne kadar yol gittim bilmiyorum. Hiç yerimden hareket etmemiş bile olabilirim. Belki de kımıldamadan durmuşumdur. Herhalde anlıyorsunuzdur? Karanlık öylesine zifiri hale geldi ki kendi vücudumu göremez, herhangi bir hareketin farkına varamaz oldum. Sonrasında, tabii, ne olduğunu anladım. Köstebek dünyasına girmek için boyut değiştiriyordum. Kim 'Platon dinsiz' diye bağırdı? Dinsiz değilim! Sadece gerçeği an-

latıyorum size. Karanlık, çok yavaşça, çekilmeye başladı ve fark ettim ki etrafımdaki kayadan loş bir ışık sızıyor gibi duruyor. Ateş ya da kan rengiydi. Hala aşağıya yürüyordum. Affedersiniz. Bunu yalnız 'yukarı' ve 'aşağı' olarak ifade edebiliyorum. Belki de onlar gibi oldum.

Dairesel bir yolu takip ettiğimin, bir şekilde, farkındaydım. Etraf ısınıyordu ve parlayan ışıkta vücudumun yerde garip bir şekil bıraktığını fark ettim. Buna gölge deniyordu ya da güneşlerinin sahte ışığıyla yaratılmış bir hayalet. Onlarınki bir gölgeler dünyasıydı. Sonra kendimi geniş taş merdivenlerin önünde buldum. Başka şansım yoktu. İlk basamağa ayağımı koydum. Aşağı inmeye başladım fakat yine sanki hiç hareket etmiyormuş gibiydim; aynı yerde kalmış olabilirim, yalnız çeşitli karanlık ve ışık katmanları üstümden geçti. En garibinden bir sersemlik ve kaygı verici bir huzursuzluk hissi deneyimledim, geceyi ve gündüzü çok eski zamanlarda oldukları gibi deneyimlediğimi fark edene kadar. Aralarındaki mesafe gittikçe uzuyordu ve sonunda karanlıkta ışık noktalarını anlık olarak görebilmeye başladım. Yukarı baktım. Yukarı baktım ve bir zamanlar yıldız denilen parlak nesneleri gördüm. Gök kubbe üstümde uzanıyordu ve gece göğünün konumu Köstebek'in eski çizelgelerinde incelediğime oldukça benziyordu. Bunlar, bizim dünyamızın seviyesinin altında parlayan eski sabit yıldızlardı!

Sonra gürültü başladı. Başta en hafifinden bir fısıltıydı fakat kulaklarımı çanlar ve tıkırtılar ve ritmik gümlemelerle doldurana kadar istikrarla yükseldi. Daha şiddetli belirsiz sesler de vardı, fakat yol öyle dik hale gelmişti ki geri dönme imkanı yoktu. Fakat neden geri dönmeyi isteyeyim ki, görüşüm yönünde koşabilecekken? Her yöne doğru uzanan büyük bir mağaraya gelmiştim. Derinliğini ya da yüksekliğini ölçmek imkansızdı, gerçi sabit yıldızların hala havada döndüklerini görebiliyor-

dum. Ve orada, altımda uzanan, Londra'ydı! Artık gece değil gündüzdü ve büyük camdan kuleler, kubbeler, çatılar ve evler görebiliyordum. Uzakta parıldayan Thames'i gördüm, yanında geniş caddeler uzanıyordu. Bulvarlar ve binalar bizim tahmin edip edebileceğimizden çok daha ayrıntılı ve genişti; ancak, nasıl olduysa, bu şehir benim zaten her zaman hayalini kurduğum şehirdi.

Köstebek insanları arasındaki yolculuğumun tüm garipliğini size nasıl anlatabilirim? Kısa boyluydular, sizin boyunuzun yarısından birazcık daha uzun, ve ben bile aralarında dikkatli yürümek durumunda kaldım. Görünüşümden dehşete kapılıp kapılmadıklarını soruyorsunuz, fakat gerçek şu ki beni göremiyorlardı. Sanki bir hayalet ya da ruhtum. Neden gülüyorsunuz? Hala onlarınkinden başka bir boyutta varolduğum için beni göremiyor olduklarını düşünüyorum. Bu yüzden bu kadar yoğun, bu kadar sıkıştırılmış biçimdeydiler, ve bu yüzden tüm faaliyetleri garip bir şekilde kısıtlıydı. Önceden belirlenmiş bir düzende hareket ediyorlardı –bazen ne tarafa gidiyor olduklarının farkında değil gibi görünüyorlardı. Gözleri ileriye odaklanmıştı ancak hiçbir şey görmüyor gibiydiler; derin düşüncelere gömülüydüler belki, fakat ne hakkında düşünüyorlardı?

Onları dinlemek için eğildim; konuşmaya çalıştım, fakat tabii beni duyamıyorlardı. Old Street'e gittim ve bir zamanlar kırların içinde bir yol olduğunu gördüm. Smithfield'e geldim ve yanında yaşayanların öfkesinden ürktüm. Cheapside'da şehrin kendisi karmaşık hareket örüntüleri kurmuştu ve kentlilerin tüm faaliyeti şehir uğrunaydı. Clapham'de onları konuşurken dinledim –*saatiniz var mı lütfen belli ki en iyi fiyattan istiyor fakat satmak da istiyor öyleyse ben gidiyorum gideyim mi gerçeği duymak istemez hiç bana saati söylemeniz mümkün mü.* Ve

hayatları böyle geçiyordu. Gezegenlerinin, bizim dünyamızın yüzeyinin altındaki büyük bir mağarada olduğunu bilmelerine imkan yoktu. Gökleri bir mağaranın tavanıydı fakat onlar için evrenin eşiğiydi. Körler arasında yürüyordum. Ancak geceleyin başımı kaldırıp Köstebek semasının pırıldayan yüzüne baktığımda ben de kendimden geçmiştim.

Günü izleyen her gece, sessizlik ve durgunluk olacağını sanıyordum; bunun yerine aralıksız ses vardı. Kaynağını bulmak için hangi yöne yürürsem yürüyeyim, her adımımda geri çekiliyordu. İşte o zaman duydum; bu Londra'nın fısıltısının ve iniltisinin ta kendisiydi. Gerçek bir karanlık da yoktu, zira şehrin ufukları daha koyu hava katmanlarının altında parlıyordu. Sokakların yanında, yıldızların ışımasını tutan camdan ya da donmuş sudan kanallar vardı. Böyle bir yeri uydurmuş olabilir miyim? Kentliler pek çok renkte, üste oturan giysiler giyiyordu. Görünüşlerinin tektip olmasını beklemiştim, fakat bunun yerine birbirleriyle alay edip birbirlerinin taklidini yapıyor gibi görünüyorlardı. Farklılıktan haz alıyor ve içle dış arasında bir ayrım olmadığına inanıyor gibiydiler. Bu sizi şaşırtıyor mu? Ancak o zaman Köstebek döneminin doğasını anlamaya başladım. Elbette boyutlarının tiranlığından ya da mağara içindeki hayatlarının kısıtlamalarından kaçamıyorlardı fakat bu onların zıtlık ve süreksizlikten daha fazla keyif almalarını sağlıyordu. Yönetim ve iş, yaşam ve çalışma bölgelerinde, tersine çevirmelerden ve karşı çıkmalardan büyük bir haz duyuyorlardı. Hava, sayıların ve makinelerin insaniyetsiz kokusuyla kirlenmişti, fakat şehrin kendisi sürekli bir değişim halindeydi. Hayır. Gülmeyin. Beni dinleyin. Kısa süre içinde, mümkün en kısa süre içinde haberleşebilmeyi hep istemiş olduklarını keşfettim; en basit bir bilgi parçası bile hoşlarına gidiyor gibiydi, yeter ki o anda toplanmış olsun. Hayatlarının, itiraf ediyorum,

benim önceden tahmin etmiş olmam gereken, bir yönü daha vardı: bir eylem ne kadar hızlı bildirilirse, o kadar önem kazanıyordu. Olayların kendilerinin herhangi bir önemi yoktu, sadece hızlıca bilinebiliyor olmalarının vardı. Şimdi susuyorsunuz. Size tekrar soruyorum: böylesi bir gerçekliği kafamda nasıl kurmuş olabilirim?

Kentliler gençken havaya yükselmeye çalışıyor; yaşlıykense, son yuvaları olduğuna inandıkları toprağa doğru çöküyorlardı. Kapatılmış halde yaşadıklarını bilmiyorlardı ve çoğu memnundu. Belki de basitçe biçimlerini gerçekleştirdikleri için mutluydular, fakat yorgun ve üzüntüden bitkin olanlarını da gördüm. Şehirlerini tekrar tekrar yeniden inşa ediyorlardı. Yıkımdan zevk alıyorlardı, çünkü, zannediyorum ki, bu onlara bir tür kayıtsızlık imkanı veriyordu. Böylece şehir yayılmaya, yeni toprakları istila etmeye devam etti. Durmadan ileri gidiyor, sürekli olarak uyumlu bir dış hat arıyor ve hiç bulamıyordu. Size şunu söyleyeyim: Köstebek Londra'sının sınırları yoktu. Ne başı ne de sonu vardı. Kentlilerin aynı zamanda o kadar huzursuz da görünüyor olmalarının nedeni buydu. Faaliyet ihtiyacı onları yiyip bitirmişti, fakat bu faaliyetin kendinden başka bir amacı yoktu. Bundan öte bir açıklama daha olabilir. Eğer düzen sekteye uğrarsa, kendileriyle birlikte şehrin de yok olabileceği inancıyla, hararetli bir hızda hareket etmeye devam ediyor olmaları mümkündür. Dolayısıyla yemek yemek için ayrı, uyumak için ayrı, çalışmak için ayrı bir zaman vardı. Hatta bileklerinde onları mağaradaki yaşama bağlayan bir kelepçe gibi bir zaman şeridi vardı. Zamanın küçük bölüm ya da parçalarında yaşıyor, yapılan işin tüm amacı bitimindeymişçesine, sürekli olarak her parçanın sonuçlanmasını bekliyorlardı.

Zamanları her yerdeydi. Onları ilerlemek için zorluyordu. Onları

uzun sıralar halinde yürürken gördüğümde, aslında hareket eden zamanın kendisiydi. Fakat tekdüze değildi. Hep aceleyle aktığını, asla dinmediği umuyordum, fakat aslında şehrin değişken doğasına göre farklı hızlarda ilerliyordu. Bazı yerlerde hızla geçiyor, başkalarındaysa isteksizce ya da kesik kesik ilerliyordu –ve hiç hareket etmediği yerler de vardı. Şehirde, yıllar önce oradan geçmiş olanların seslerini hala duyabildiğim dar sokaklar vardı. Sonra harika birşey daha keşfettim. Başka bir zamanda yaşıyor gibi görünen bazı Köstebek kentlileri vardı. Köpeklerle dolanan eski püskü giyinmiş insanlardı; kalabalık caddelerde yanlarından geçtikleri diğerleriyle aynı yolun yolcusu değildiler. Küçük yaşta şarkı söylemeye başlamış çocuklar ve sonsuzluğu şimdiden yüzlerinde taşıyan yaşlılar bulunuyordu. Bana gülüyorsunuz. Ama ben, Platon, bunları gördüm ve duydum. Devam edebilir miyim? Bazen bir anlığına ruhlarının imgeleri ya da hayaletlerini görür, fakat kuşku ya da hayretle gözlerini kaçırırlardı. Zaman zaman aralarından birinin, tanımadığı başka bir kentlinin bakışını kısa bir an için kendi üstüne çektiğini fark ederdim –ikisi de birbirlerine bakar ve gizemli hiçbir şey olmamış gibi yollarına devam ederlerdi. Ruhlarının iletişime geçmeye çalıştıklarını işte o zaman bilirdim, Köstebek'in sisi ve karanlığına rağmen. Eski konuşma ve dua etme biçimleri hala mevcuttu fakat bu gerçekliğin yükü altında ancak kımıldayabiliyordu. Dolayısıyla kentlilerin duyamadıkları kelimeleri duydum ve onların hiçbir zaman görmediği tanınma anlarını ya da özlem dolu bakışları gözlemledim.

Fakat ruhları mevcudiyetimi hissediyordu ve bazıları beni selamlamak için hücrelerinde ayağa kalkıyordu. Ben de onları karşıladım ve onlarla konuşmaya başladım. Anlamaya çalıştıklarımız tarafından duyulmuyorduk elbette. Öncelikle minik geveze ruhlara kendi inançlarını

sordum, fakat hiçbir inançları yoktu –öte yandan öyle kafası karışık ve şüphe içindeydiler ki inanç sahibi olmamaları daha iyiydi. Kararsızlıklarından utanıyorlardı, fakat, bana söylediklerine göre, karanlıkta o kadar çok kalmışlardı ki birbirlerini bile neredeyse tanıyamıyorlardı.

Bu şehrin tarihi hakkında daha çok şey öğrenmeye çalıştım, fakat kimse biliyormuş gibi durmuyordu. Geçmişte devlerden bahsedildiğini duymuşlardı, Londra'nın ilk sakinleri – 'Şimdi,' dediler, 'onların senin ve ırkının kehanetleri olduğuna inanıyoruz!' Öyle çok sorum vardı ki. Bu ağaçlar altlarından geçenlerin gölgelerini topluyor muydu? Cevapları yoktu. Ağaçların adlarını bile bilmiyorlardı. Çimenlik alanların kutsal olup olmadığını sordum. Binaların neden göğe yükseldiğini sordum. Çatılarda ve meydanlarda kümelenen kuşlar –onlar Londra'nın muhafızları mıydı? Güneş saatleri güneşi kontrol mü ediyordu? Sorularımı anlamıyorlardı. Bunun yerine bana, ilahilik ya da hakikat kavrayışı olmayan, buna karşılık, düzen ve kontrole tapan varlıklar arasında hapis kaldıklarından şikayet ediyorlardı. Köstebek insanlarının dünyalarını önemsediklerini iddia edip, doğmamış çocukları öldürdüklerini ve hayvan yoldaşlarına büyük vahşetle muamele ettiklerini anlattılar. Fakat hala bilimleri aracılığıyla kendilerinin kopyalarını yapmak istiyorlardı. Bunları size sizi rahatsız etmeyi istediğimden anlatmıyorum. Sizden gerçeğe dair hiçbir şey saklama niyetinde değilim, hem iyiyi hem kötüyü ortaya koyayım ki gerçek bir şehri ziyaret edip etmediğime kendiniz karar verebilin.

Bu minik ruhlarla birkez daha söyleştim ve mesuliyetlerinin unutkanlık ve korkunun pençesinde olduklarını söylediler. Kentliler çoğunlukla şaşkındı; şehrin yarattığı hayal ve ihtirasların içinde yaşıyor, ve onlara verilmiş rollere göre hareket etmek zorunda hissediyorlardı.

Kendilerine dair bir anlayışları yoktu. Şimdiyi ancak geleceğe giden bir yol olarak görüyor fakat yine de çoğu ölümden büyük dehşet duyuyordu. Hep daha hızlı gitmeyi arzuluyorlardı fakat varmak istedikleri yer belirsizdi. Ruhlarının karanlıkta ürpermesine şaşmamalı. Tek dilediği dağılmak ve yok olmak olan bazılarıyla konuştum. İnsanları tartışırken duyduğumda, tedirgin ruhlarının üstlerinde pır pır ettiğini görebiliyordum.

Dışlanmışların uyuduğu kutsal 'Thames'in yanı boyunca yürürken, genç bir adamın yanımdan iç çekerek geçtiğini hatırlıyorum. Ruhu varlığımı fark etti ve usulca benimle konuşmaya başladı. 'Bu nehri görüyor musun? Uzun uzun derinliklerini izledim ve hiçbir zaman aynı olmadığı sonucuna vardım. Bir an için varoluyor fakat sonra başka nehirler ve başka denizlerden sularla değişiyor. Bu nasıl mümkün? Nasıl hem hep aynı hem de hep farklı olabiliyor? Hep yeni ve hep yenilenmiş?' Buna bir yanıtım yoktu, fakat onlar gittikten sonra, suyun yüzeyini seyrettim. Ve orada bu dünyada ilk defa suyun üstünde dalgalanan, kendi yüzümün hatlarını gördüm. Kendimi zamanda alçalıp akarken gördüm. Başımı kaldırdım ve gözlerimi güneşe diktim; yuvarlak, sıcak ve parlak ışıldıyordu fakat ben öteki tarafı ve mağaranın çatısını görebiliyordum. İşte o zaman geri dönüp keşiflerimi size anlatmaya karar verdim.

YALANLAR VE MASALLAR UYDURARAK GENÇLERİ YOZLAŞTIRMAKLA SUÇLANAN PLATON'UN DAVASI

34

Sparkler: Peki sonra ne yaptı?

Ornatus: Nehrin kenarında duruyordu, çevresinde bir kalabalıkla. Onu görmeliydin, ayağını yere vuruyor, dans ediyor ve şarkı söylüyordu. Sesi uzun boylu bir erkek sesiydi—

Sparkler: Her zaman boyunun ötesinde yeteneklere sahipti. İşte bu yüzden ışığı öyle yoğun.

Ornatus: Yaradılışını değiştiremez, tabii, fakat bundan söz etmeyi vazife edinmiş. Bundan mest oluyor. 'Durumumu göz önüne alın,' diyor. 'Hepinizden farklıyım. Çocuklar bile bana tepeden bakıyor.' Sonra bir an için susuyor. 'Fakat size kim tepeden bakar merak ediyorum.'

Sparkler: Bununla ne demek istedi?

Ornatus: Bir tek kendi bilir. Hiçbir şey, muhtemelen. Fakat dikkatlerini çekti. Bilimden bahsetmeye o zaman başladı. Yoksa

sessizlik[30] miydi? Meğer yiyeceği, giyeceği ve geri kalan herşeyi sessizlik yaratmış.

Sparkler: Bunu da nereden bulmuş? Bu ona öğretilmiş olamaz, zira muhafızlar böyle bir saçmalığa asla izin vermez.

Ornatus: Benim de sana anlatmaya çalıştığım bu. Hiç dinlemiyorsun.

Sparkler: Sen de çok sabırsızsın.

Ornatus: Bunların hepsini bir mağarada bulmuş.

Sparkler: Mağara mı? Ne tür bir mağara?

Ornatus: Çoğunu kaçırdığımı kabul etmeliyim. Ayaklarımı yağlıyordum.

Sparkler: Her zamanki gibi.

Ornatus: Fakat sonra saatlerden bahsetti. Ya da kağıtlardan. Kağıtlar zamanı gösterirmiş. Hepsi çok kafa karıştırıcıydı. Bakayım sahneyi yeniden canlandırabilecek miyim.

Bunu görüyor musunuz? Yaklaşın, kentliler. Buna kol saati denir. Bunu Köstebek mağarasından getirdim. Hayır. Gülmeyin. Dinleyin. Bu işaretlere sayı deniyor. Şu dar metal şeridin nasıl da bir uyum dairesinin etrafında döndüğünü fark ettiniz mi? Bu, zamandır. Dokunmaktan korkmayın. Sihri yeniden canlandırılamaz. Ne amaca mı hizmet ediyordu? Bir evren yaratmıştı! Kenarlardaki sayıları inceleyin. Güzel şekiller oluşturmuyorlar mı? Şunun kıvrılışına dikkat edin. Oval olana bakın. Bunlar harikalar çünkü bir zamanlar dünyanın yapısını temsil ediyorlardı. Eğer arkasını açarsak, burada minik yaylar ve çarklar görürüz. Makine budur. Bir zamanlar bunun biçiminde modellenmiş

[30] Yazar, *science* (bilim) ve *silence* (sessizlik) sözcükleri ile oynuyor [ed.n.].

koca bir evren vardı. Bu kol saatinin bir zamanlar büyük güce sahip bir nesne olmuş olmasının nedeni budur. Köstebek insanları bu zamanın sakinleri olduklarına ve zamanın kendisinin, her şeyin kökeninde bulunuyor olmasından ötürü kutsal olduğuna inanırlardı. Ne kadar ilginç bir medeniyet olduğunu anlamaya başlıyor musunuz? Zaman onlara ilerleme ve değişim hissi verdiği kadar, bir bakış açısı ve bir uzaklık ölçüsü de veriyordu. Onlara hem umut hem de kayıtsızlık sağlıyordu. Sanat denen ve de zamanın üretimi olan birşey vardı. Diğer büyük başarılar onun adına yapılıyor ve bu, çok kısıtlı boyutta yaşayan eskiçağ kentlilerini hayrete düşürüyordu. Böylece bu törensel nesneyi, bu kol saatini yarattılar.

Fakat sonra Platon olağandışı bir duyuru yaptı.

Sparkler: Ne hakkında?

Ornatus: Söylevlerinin hatalar ve yanlış yorumlarla dolu olduğunu iddia etti.

Sparkler: Hayır!

Ornatus: Köstebek kaosla bitmemiş. Makineler yakılmamış.

Sparkler: Bu saçma! Kentliler buna karşı nasıl tepki verdi?

Ornatus: Bazıları afalladı. Bazıları gülüyordu. Bense yürüyüp gittim. Okçuların arasındaki kırlarda dolanıyordum ki mahkemeye çıkarıldığı dedikodusunu duydum.

Sparkler: Ben de aynen bunu duydum. Onunla aynı cemaatten ve okuldandık fakat bunların hiçbirisini öngöremedik.

35

Seni dikkatle dinledik, Platon. Bize anlattığın her şeyi değerlendirdik. Seni vicdanın üzerinden değil, ancak dediklerin ve yaptıkların üzerinden yargılayabiliriz. Şimdi hakkındaki suçlamaları tekrarlamakla yükümlüyüz, ki bu sayede onları doğrudan cevaplayabilirsin.

Eğer görüşlerinizle beni ikna edebilirseniz, dediklerimi elbette geri alırım.

Hakkındaki ilk suçlama sözlerin ve konuşmalarınla bu şehrin gençlerini yozlaştırmış olduğun.

Onlara, dünyayı olduğu gibi değil de olmuş olabileceği gibi düşünmeyi öğretmekte nasıl bir yozlaştırma olabilir? Ya da bir zamanlar olmuş olduğu gibi?

Daha şimdiden kendinle çelişiyorsun. Bize aklanma adına verdiğin ifadede, bu dünyanın halen şehrimizin altındaki karanlık bir mağarada varolduğunda ısrar etmiştin. Öyle canlı detaylarla tasvir ettin ki bazılarımızın gidip göresi bile geldi.

(Gülüşmeler)

Evet. Onların üstünde yaşıyoruz. Bizler, onlar için, ışık hayaletlerinden öte—

Sarhoş bir bilinçsizlik halindeydin ve bunların hayalini gördün.

Devam etmeme izin verir misiniz? Şehirleri bir mağaraya gömülü ve gökleri de o karanlık inin damı. İki gerçekliğin eş zamanlı olarak varolabilmesinin dayanaklarını sizinle tartışacağım, ve dünyanın tüm hallerinin ve görünüşlerinin sonsuza kadar birlikte varolup olamayacaklarına birlikte karar verebiliriz. Fakat gençlere buna dair hiçbir şey öğretmedim. Onlara söylediklerimi size anlatayım mı?

36

Yürümeme yardımcı olun, çocuklar. Eğer tepenin üstünde durursam, hepiniz tarafından görülebilirim. Bir zamanlar bu doruğun üstünde, tanrı Paul'e adanmış büyük kubbeli bir kilise vardı. Ben onu gördüm. Kilise avlusu buradaydı. Şimdi terk edilmiş olmasına seviniyorum. Neden biliyor musunuz? Sizinle şehirlilerin fısıltıları ve dedikoduları olmadan özgürce konuşabileceğim anlamına geliyor. Ben kafasız Platon'um. Bana artık böyle sesleniyorlar. Biraz hak vermek lazım belki de. Size her zaman kendinizi bilmeniz gerektiğini öğrettim. Ben de bu yüzden kendi içime baktım ve her zaman haklı olmadığının farkına vardım. Hatalar yapıyorum. Hakikate doğru tökezleyerek gidiyorum. Bakın. İşte takılıp tökezlediğim taşlardan biri. Yine de benim gibi taş kafalı değil. Etrafa saçılmış taşlardan biri değil. Akıllı bir taş. Yanlarına kazınmış işaretleri görüyor musunuz? Eski insanlar bunun gibi taşlara zar derdi. Bunu gelirken yanımda getirdim –nereden olduğunu biliyorsunuz. Atalarımızın yaptığı gibi yapalım mı? Taşı atın. Şimdi tekrar atın.

Neden farklı yanların üstte kaldığını bana söyleyebilecek olanınız var mı? Üçüncü atışta hangi yanının gizli kalacağını öngörebilen var mı? Elbette yok. İşte bu yüzden tökezliyorum. İşte bu yüzden durup düşünüyorum. Diyelim ki yüz, hatta bin atıştan sonra bile hangi tarafın üstte kalacağından emin olamıyoruz. Bu endişenin bizim kendi hayatlarımızı etkilemeye başlayacağından şüphe edebilir miyiz? Bu küçük taş her seferinde ayağımızı çelecekken, insana ait kesinlikten neden bahsederiz? Belki yine kafasızlık ediyorumdur. Belki de etmiyorumdur.

Elbette, atalarımızın değişimden ve şanstan bizim kadar korkmuyor olmaları mümkün. Belki de bu, onlar için bunun gibi bir oyun haline gelmişti. Onların, bu dünyanın tüm dertleri ve aksilikleriyle yüzleşmekten memnun olduklarına inanıyorum. Size onların karanlıkta yaşadığını öğretmiştim fakat karanlıktan hep korkuyor değildiler. Göklerinde nasıl onlara sıcaklık ve rahatlık getiren yanan nesneler gördüklerini size çoktan açıklamıştım, fakat ya onlara daha başka yetenekler de bağışlanmışsa? Bu küçük taşın üstünde hiçbir karanlık yok. Hafif ve hoş birşey. Dokunun. Bize korkunun olduğu yerde keyfin de olduğunu hatırlatıyor; acının olduğu yerde zevk de olması mümkün.

Aranızda sorgulamaya hevesli olanları işte bu yüzden seviyorum. Size tanrıların ve kahramanların, meleklerin ve devlerin hayatlarının öğretilmiş olduğunu biliyorum. Fakat dünyaya karşı tek başına durmuş, ve, cesaret ve dürüstlük vasıtasıyla, mücadelesinden galip çıkmışların efsanelerini hiç duymadınız. Neden onlar da, öğrenmeniz için seçilen liderler kadar övülmesin? Hepinizin birbirinden ne kadar farklı olduğuna bakın. Artemidorus'un oğlu Madrigal'in oğlundan daha uzun boylu ve açık tenli; Ornatus'un kızının Magnolia'nın kızınınkilerden daha ince bacakları var. Başka yönlerden de birbirinizden farklı olduğunu-

zu varsayalım. İşte o zaman, zamanında bana beliren aydınlanma anına yaklaşacağınızdan şüphe duymuyorum. 'Ben benim! Ben başkası değilim!' diye bağırdığım an o andı. İşte. Bir kez daha haykırdım ve şehrin duvarları yıkılmadı. Şimdi aşağı inip kara keşişlerle beraber dua edelim.

37

Onlara yönelttiğim sözlerde hiçbir kötülük ya da tehlike var mıydı? Tepeden inerken onlardan jestlerimizin doğası üstüne düşünmelerini istedim –nasıl konuşma esnasında geri durup ellerimizi kaldırdığımız, merhameti ya da zevki ifade etmek için nasıl yüzümüze dokunduğumuz, onayladığımızı belirtmek için nasıl gözlerimizi kapadığımız. Bunlar yeni şeyler değil. Binlerce yıl geriye uzanan şeyler.

Yeter! Masal ve yalan yaymaktan yargılanıyorsun, Platon. Onları detaylandırmak için çağrılmadın.

Size birşey itiraf edeceğim. Köstebek kentlileri, bana kendimi dair birşey anımsatıyor gibiydi. Birçok açıdan, onları betimlediğim kadar barbar ve aptaldılar; fakat gözlerinin içine baktığım, ya da ruhlarına fısıldadığımda, gerçekten de bizlerin ataları olduklarını fark ettim. Belki de bu yüzden onları sevdim. Işıktan uzak, bir mağarada yaşadıklarını bilemezlerdi. Fakat o halde, biz nasıl kendimizinkinin ötesinde bir aydınlık dünyası olmadığından emin olabiliriz?

Yine sabrımızı sınıyorsun, Platon. Küfürlerine sarılma.

Görüyorum ki sizi kızdırdım. Dünyamızın nihai gerçekliğini kabul edemeyeceğim için beni mahkum ediyorsunuz. Öyle mi?

Hakkındaki davayı gayet iyi biliyorsun. Yoldan çıktın. Felaketi çağırıyorsun. Kentliler çoktan senin aleyhine homurdanıyorlar.

Hakikati söyleyerek ve söylevlerimde onları yanlış yönlendirmiş olduğumu kabul ederek onları rahatsız etmem nasıl mümkün?

Fazla tevazu gösteriyorsun. Bundan ötesini yaptın.

Nasıl? Asla melekleri kötülemedim. Asla labirent ve aynaların kutsallığını sorgulamadım. Asla renklerin hiyerarşisine meydan okumadım. Adete uygun olarak, cemaatimin kutsal yürüyüşlerine katıldım. Devam etmemi ister misiniz?

Yaptığın sofistlikten başka birşey değil, Platon. Hepimiz sözlerinle çocukları ailelerinden ayırdığını biliyoruz. Bir örnek vermemizi ister misin?

38

Ornatus: Yaklaş, Myander. Yanıma otur. Görüyorum ki ağlamışsın.

Myander: Nedenini biliyorsun, baba. Şehrin başka bir kısmına taşınmam gerektiği söylendi.

Ornatus: Belli bir yaşa gelen her çocuk gider. Adet böyledir. Sana ibadet etmek ve anlamak için daha öte amaçlar verir.

Myander: Fakat herhangi bir şekilde hareket etmenin kendisi neden gerekli ki? Çarşıda ve sokaklarda, hep aynı yerde duran kentliler var.

Ornatus: Onlar hastalıktan mustaripler. Acınacak durumdalar, suçlanacak değil. Bizim boyutlarımızın aldatıcı olduğuna inanmışlar ve bu yüzden en ufak bir harekette bulunmayı dahi reddediyorlar.

Myander: Platon onlara benzediğimizi çünkü bizim de duvarların dışına nadiren çıktığımızı söylüyor.

Ornatus: Platon bir sürü şey söylüyor, Myander. Hepsi doğru değil. Şehrin dışına çıkmıyoruz çünkü bunun için bir neden yok. Burası bizim yoldaşlığımız. Etrafımızdaki ışık, insan ilgisinin ışığı. Bu hayatın

kendisi. Neden sınırlarımızın dışına çıkalım ki, orada yorulmaktan öte birşey yapamayacaksak?

Myander: Ama Platon—

Ornatus: Oh. Yine mi?

Myander: Platon tüm bu şeylerden şüphe duymayı ve onları sorgulamayı öğrenmemiz gerektiğini söylüyor. Psikopos kapısının orada onu dinliyordum.

Çocukken, sizin gibi, Lambeth çayırlarındaki kuzuları görmeye götürülmüştüm. 'Bak, Platon,' dedi öğretmenim, 'nasıl da hoplayıp zıplıyorlar.' 'Neden?' diye sordum. 'Çünkü kuzuların hep yaptığı budur. Formlarını gerçekleştirmek için seçildiklerini bilirler ve bundan neşe duyarlar. Ve senin de yapman gereken budur, küçük Platon.' Aynı fikirde miydim değil miydim? Ne dersiniz? Ben kısa boyluyum, sizin gibi. Bunu kabul ediyorum. Kentlilere bakmak için geri çekilip başımı kaldırırken, bunu nasıl inkar edebilirim ki? Gülebilirsiniz, isterseniz. Ben de gülüyorum, çokça. Farklı olduğumu bilmek içimi sevinçle dolduruyor. Küçükken, annem başkalarının fikirlerini asla dikkatlice incelemeden kabul etmememi söylemişti. 'Sen ufaksın,' demişti, 'çünkü herşeyi farklı bir yerden görmek için seçildin.' Böylece, başkalarının bana öğretmek istediği dersleri incelemek yerine kendimi incelemeyi öğrendim. Yalnızca benim için doğru olan hakikati bulmak istiyordum. Beni anlıyor musunuz. İşte eski bir sikke. Yaklaşırsanız, görürsünüz.

Sonra sikkeyi sol avucuna koydu ve ellerini üst üste koyup hareket ettirmeye başladı.

Hala orada, koyduğum yerde mi? Elbette mi? Hayır. Gitmiş. Sağ elimde. Bir de çocukların çok dikkatli olduklarını söylerler! Size tek tavsiyem şu. Kesin olan hiçbir şey yoktur. O yüzden hiçbir şeyi olduğu gibi kabul etmeyin. Öğretmenlerinizi sorgulayın. Onlara şunu sorun: 'Benim hangi varoluş için seçilmiş olduğumdan nasıl emin olabilirim?'

Ornatus: Demek sizinle böyle konuşuyor.
Myander: Bize çocukmuşuz gibi davranmıyor. Bizimle tartışıyor.

Neden uyku kutsal sayılır? Çünkü bir tür ibadettir. Fakat öyleyse ben neden kesik kesik uyuyorum?

Sonra bize karşı çıkar.

Beklemek ve hiçbir şey yapmamak, bir tür ibadettir. Size böyle mi öğretildi? Fakat ya ibadet bir tür bekleyişse? Neyi beklemek?

Hatta bazen bizimle dalga geçer.

Demek doğmamışlar şehrini duydunuz. Fakat nerede olduğunu bilmiyorsunuz. Hepimizin gelmiş olduğu şehirdir fakat yeri ilginizi çekmiyor. Varlığınızın derin huzurunu bozabilir. Böyle mi deniyor? Evet mi? Varlığın derin huzuru. Fakat size şunu söyleyeyim. Duvarların hemen dışında olan doğum evinde, yeni doğanlar dünyamıza getirilirken bağırır ve savaşırlar. Söyleyin bana, neden böyle?

Ornatus: Onu dinlemene gerek yok, Myander. Hatta daha iyisi, ondan uzak durmaya çalış. Birşey duydum. Davaya çıkarıldığını öğrendim.

Myander: Bu bizim için daha da fena.

39

Kentlileri nasıl rahatsız etmiş olduğunu şimdi anladın mı?

Çocuklara yolculuğumu birkez dahi anlatmadım. Onları sadece soru sormaya ve cevapları aralarında tartışmaya çağırdım.

Yine o meşhur yolculuğunun bahsini açıyorsun. O halde kendi sorularımızı sormamıza izin var mı? Farz edelim ki Köstebek sakinlerinin önünde durup onlara karanlık ve küçük bir dünyada yaşadıklarını bildirdin? Bir mağarada hapis olduklarını. Sence seni alkışlayıp şükranlarını mı sunarlardı? Bu haberi verdiğin için minnettar olacaklarını mı düşünüyorsun? Hayır. Seni ahmak addedip küçümser ya da sahtekar addedip mahkum ederlerdi.

(tıpkı) Sizin yaptığınız gibi.

Aptal olduğunu düşünmüyoruz ve seni henüz mahkum da etmedik. Eğer konu kandırmaysa, muhtemelen yalnızca kendini kandırmaya dair.

Aklımı kaçırmış olduğumu kastediyorsunuz. Teşekkür ederim.

Hayır. Çok fazla karşı çıkıyorsun. Bazı yönlerden sana sempati duyuyoruz.

Sizden sempati talep etmiyorum. Buna ihtiyacım olduğunu sanmıyo-

rum. Sadece adil bir şekilde yargılanmak istiyorum. Köstebek'e olan yolculuğumu, itibar kazanmak için uydurduğum öne sürülüyor. Ne itibarı? Şu an karşınızda hüküm giymek üzere olan bir adam olarak duruyorum. Bana hepsinin atalarımız hakkındaki kendi kurgularımı kanıtlamak için tasarlanmış bir fantezi olduğu söyleniyor. Tasvir ettiğim dünyayı herhangi biri uydurabilir miydi?

Bizim dünyamız içinde bir dünya hayal etmek –dünyamızın altında bir dünya. Bu imkansız.

Yine de mağaranın içindeyken hissettiğim korkuyu size anlattım ve kafamın karıştığını itiraf ettim. Onların kendi yarattıkları yıldızlara tapınmalarını bekliyordum, fakat yıldızları neredeyse hiç fark etmiyorlardı. Zamanın şekillendirdiği karanlıktan korkmalarını bekliyordum, fakat bunun yerine karanlığı ışıklarla dolduruyorlardı. Gücü yüceltiklerine inanırdım, fakat onlar sadece saatlerce, birbirleriyle, havadan sudan şeyler hakkında çene çalıyorlardı. Bunu nasıl hayal etmiş olabilirim? Ruhlarıyla konuştuğumda, mutsuz sesleri bir açığa çıkıştı; bana sorular sordular, fakat onları dehşete düşürürüm diye bunları cevaplamaya cüret etmedim. Böyle şeyleri neden uydurayım ki, sırf hepiniz bana gülecekken? Size söylüyorum, gerçek bir dünya gördüm.

Hiçbir şekilde var bile olmamış bu şey –zaman– tarafından kısıtlanmış olduklarını söylüyorsun. Yani kendilerinin uydurduğu bir kavrama mı esirdiler? Buna inanmamızı mı bekliyorsun?

Ben—

Yıldızlarına tapmadıklarını söylüyorsun. Öyleyse hangi tanrının önünde eğiliyorlardı?

Bu böyle bir şey değil—

Tanrıları yoktu. Köstebek insanları maddi bir dünyada yaşadıklarına inanıyorlardı. Öyle mi?

Öyle.

Öyleyse, maddenin sonlu olduğunu bildiklerinden, zamana ve yıldızlara tapmak yerine onları fethetmeye karar verdiler. Bağımsızlıklarını ilan ettiler, ancak içgüdü ve önerinin kölesiydiler Konuşma ve inanç özgürlüklerini duyurdular, ancak hiçbir zaman gerçekten özgür değildiler. Tüm bunları senin anlattıklarından çıkarıyoruz.

Siz köle ruhlu içgüdülerden bahsediyorsunuz, fakat ben enerji ve zindelik gördüm. Maddi dünyalarını fethetmek istediklerine inanmakta belki de haklısınız fakat bu onlara bir ilerleme hissi sağlıyordu.

Fakat o zaman neden kutsala dair bir his taşımıyorlardı?

İhtiyaçları yoktu ki! Gerçekten özgürdüler zira kendi kaderlerini kontrol edebileceklerine inanıyorlardı. Şimdi kendi hayatlarınızı düşünün. Boşlar, tam da anlamdan yoksun olmalarını dilediğiniz için. Hiçbir anlam olmadığına inanıyorsunuz.

Bu yanlış. Biz anlamın kendimiz olduğunu biliyoruz. Bu oturum şu an sona erdi. Ziller çalsın.

40

Madrigal: Oturuma katıldın mı?

Sidonia: Elbette. Eğlendiriciydi. Platon ve muhafızlar tepelerin üstünde birbirlerinin karşısında durdular, biz de Fleet'in kıyısında aralarında oturduk.

Madrigal: Ornatus bana muhafızların sesini köprüden duyabildiğini söyledi. Sesleri çok coşkun geliyormuş. Çok etkileyici. Kentlilerin mırıltılarını da duyabiliyormuş.

Sidonia: Bazılarıyorgundu. Ben üstünde dinleneceğim şeyi yanımda getirmiştim, çünkü uzun bir iş olacağını biliyordum. Kentlilerden birinin dediği gibi, bitmeden önce yeni bir çağa girmiş olabilirdik. Platon bile güldü buna.

Madrigal: Fakat Platon kesin olarak saçmalıyor, değil mi? Yukarısı ya da aşağısı diye bir şey yok. Dışarısı ya da içerisi yok. Varolan hiçbir şey insan görüşünden kaçamaz.

Sidonia: Öyle duruyor. Fakat Platon beklentilerimize hep kafa tutmuştur.

Madrigal: Ve bu yeraltındaki Köstebek dünyasının eğer yalnızca üç ya da dört boyutu varsa, Platon nasıl oraya gitmiş olabilir ki?

Sidonia: Sıkışmışlığı muhakkak hissederdi. Neden gülüyorsun?

Madrigal: Sparkler'ın anlattığı komik hikayeyi duydun mu?

Sidonia: Ne hikayesi?

Madrigal: İyileşmek için tapınağa gidiyormuş ki Platon onun yolunu kesmiş. Ne dediğini biliyor musun? 'İyileşmeyi arzulamaktansa, Sparkler, hastalığını inceleyip acından ders çıkarsan daha iyi olur.'

Sidonia: Herhalde Sparkler'ın buna bir cevabı vardı?

Madrigal: Oh evet. 'Platon,' demiş, 'çok akıllı bir insan olduğunu düşünüyor olabilirsin. Hep akıllıydın, isim töreninde ilk tanıştığımızdan beri. Fakat bazen, sanıyorum ki, hiçbir şey bilmiyorsun.'

Sidonia: Ve Platon?

Madrigal: Dans etmiş.

Sidonia: Ne?

Madrigal: Yerde dans etmiş. Sonra da şarkı söyler gibi cevap vermiş. 'Sparkler,' demiş, 'ışığın hala kıvılcım saçıyor fakat sen bunu görmüyorsun. Akıllıyım çünkü hiçbir şey bilmiyorum.'

Sidonia: Ne kadar sıradışı bir ifade! Fakat tabii, Platon söz konusu olunca, sıradışı olana alışkın hale geldim.

41

Sidonia: Senin için endişeleniyorum. Bize kendini kaybetmiş gibi görünüyorsun.

Platon: Bunun bir önemi var mı?

Sidonia: Fakat iddialarında öyle çok şeyi atlıyorsun ki. Dünyamız senin söylediğinden daha nazik. Yalnız kaldığımda, mesela, ne yaparım biliyor musun? Kendime ait bir düşte süzülürüm ve melekler bana katılır.

Platon: Onlarla konuşur musun?

Sidonia: Hayır. Bana fısıldarlar fakat ne dediklerini hiçbir zaman anlayamam.

Platon: Dünyanın başlangıcından beri bizimle birlikteler ve hala sadece fısıldayabiliyorlar.

Sidonia: Bazen müzikte duyarım onları.

Platon: Ve çocukların seslerinde.

Sidonia: Fakat neden buradalar?

Platon: Onlar için başka yer yok. Fakat aynı zamanda her yerdeler. Artık bunu anlıyorum—

Sidonia: Madrigal'le konuşuyordum da—

Platon: Madrigal çok bilgili fakat hakikat için sabırsız. Dinlemiyor. Sparkler ve Ornatus da öyleler. Fakat bu garip değil. Newgate cemaatinin üyeleri huysuzluklarıyla, St Giles'inkilerse yardımseverlikleriyle tanıiur. Bunlara karşılık bizim cemaatimizin üyeleri de sabırsızlıklarıyla tanınır diyebiliriz.

Sidonia: Pie Corner'ın sabırsız sakinleri mi? İlginç bir teori. Ben de Madrigal'e bunu söylüyordum. Senden, Platon, alışılmadık olanı beklemesi gerektiğini.

Platon: Bir sonraki oturum için zil çalıyor. Umarım onu tatmin edebilirim.

42

Suçunu kabul et ve merhamet dile, Platon. Güven bize.

Yalnızca kaderime güvenebilirim. Burada dursam da düşsem de, başka türlü davranamazdım. Nasıl artık gözlerimin rengini değiştiremezsem hayatımı da değiştiremem. Onlar beyaz, sizinki gibi ve vicdanım da ak.

Vicdan, başkalarıyla bilgi olur. Burada hepimiz tek bir şehriz. Bizler şehrin dallarıyız. Bizler ortak bir bedeniz. Kendini bizden ayırmayı nasıl isteyebilirsin?

Bana bir görü verildi ve ben de onu ilan etmeliyim. Başka türlüsünü yapamam.

Ayrı görülerimizin olamayacağını oldukça iyi biliyorsun. Bu imkansızdır. Daha da kötüsü: bu küfürdür.

Tek başıma hareket etmiyorum, düşündüğünüzün aksine. Ruhum var. Yolculuğumda bana o yol gösterdi.

43

Platon: Altın Yol'da, sana ihtiyacım olduğunda neredeydin?

Ruh: Bana ihtiyacın hep var. Ve kabul et ki, karşılığında çok az şey istiyorum. Fakat sana şunu soracağım: Mağaranın içine doğru ilerlemeye kararlı mısın?

Platon: İlerlemek mi? Geriye doğru gitmek de olabilir.

Ruh: Bu yeri ziyaret etmek isteyen sendin. Ben sana eşlik etmek için buradayım, sana yol göstermek için değil.

Platon: Yağmur buraya yağabilir, eski günlerde yağdığı gibi. Rüzgar esebilir ve çiğ düşebilir.

Ruh: Eski günler. Hep eski günler. Onların yalancı güneşinin ısısına dayanabilir misin? Tozlarının içinde yaşayabilir misin?

Platon: Bunlardan korktuğumu kabul ediyorum. Onların dolu yaşamlarından korkuyorum. Kör büyüme içgüdülerinden. Dinle. Sesleri duyuyor musun?

Ruh: Hiçbir şey duymuyorum.

Platon: Onlara yakın olduğumu hissediyorum.

Ruh: Onları duymuş olabilirsin. Fakat onların kendi kafanın içinde olmadıklarından emin misin?

44

Daha çok küfür. Ruhlarımız bizimle konuşmaz.

Nasıl emin olabiliyorsunuz?

Ruhlarımız bize görünmez.

Bu doğru değil. Yolculuğumdan sonra uyudum ve uyandığımda, ruhum yanımda oturuyordu. Kendi kendine şarkı söylüyordu, hatırlıyorum ve sonra gözlerimi açtım.

45

Platon: Gideli ne kadar oldu?

Ruh: Söylemesi zor.

Platon: Nerede buldun beni?

Ruh: Burada. Yazılarının arasında.

Platon: Zor bir yolculuktu. Mağaraya giriyor ve dünyamızın altında seyahat ediyormuşum gibiydi. Böyle bir yerin var olmuş olması mümkün mü?

Ruh: Eğer gördüysen, o zaman vardır.

Platon: Yani bu bir görü değildi? Ya da bir rüya?

Ruh: Sence?

Platon: Gerçek olduğuna inanıyorum.

Ruh: Ve ben de sana inanıyorum. Tabii, diğerlerini ikna etmek bu kadar kolay olmayabilir.

Platon: Diğerleri mi?

Ruh: Ama en azından ilk adımı attın. Bir zamanlar hayal edilemez olanı gördün.

Platon: İfade nedir? 'Gözlerim açıldı.' Şimdi yoldaşlarımı uyandırmaya başlamalıyım.

46

Demek Londra'nın eski sakinlerinin yaşadığı karanlık bir mağaraya yolculuk ettiğime inanmayı reddediyorsunuz? Kentliler, beni dinleyin. Lütfen dinleyin. Belki de yanılmışımdır. Toprağın altında seyahat ettiğimi hissetmiş ve buna inanmıştım fakat bu benim kendi hayal gücümün kusuru olabilir. Belki de hepsi yanımızdadırlar fakat birbirimizi göremiyoruzdur. Şimdi yine gülüyorsunuz. İddiamı kanıtlıyorsunuz. Onları görmeyi reddediyor olabiliriz. Ya da onlar bizi görmeyi reddediyor. Emin değilim. Bir şekilde birbirimizden ayrılmışız. Fakat şunu biliyorum: bizim dünyamız ve onları dünyası birbirine girmiş.

47

Kendi sözlerin seni mahkum ediyor. Yolculuğun hakkındaki şüphelerini itiraf ediyorsun ve yine de hikayelerine inanmamızı mı bekliyorsun?

Ben hep hikaye anlattım. Kutsal insanın uykusundan uyanıp bizi kucakladığı Orfeus Çağı'nda ruhlarımızın nasıl ilk defa ışığa geldiklerini. Kötücül Havariler Çağı'nda, nasıl tapınmayı ve acı çekmeyi öğrendiğimizi. Köstebek'ten daha fazla söz etmeyeceğim fakat sonrasında gelen Nüktebüyü Çağı'nın insan gücünün yeniden uyanışı ve yenilenmesine tanık olduğunu öğrettim. Geçmişi büyük bir dikkatle inceliyoruz. Sırf bu geçmiş çağların inançlarını araştırmak için bir Akademi kurduk. Fakat bizden önce gelenleri inceleyip onlar hakkında karar verecek bir konumda mıyız? Ya hala onlar bizi inceliyorsa?

Gerçekten inanılmazsın, Platon. Her fırsatta savını değiştiriyorsun.

Yalnızca tahmin yürütüyorum. Hiçbir şey iddia etmiyorum. Tahminde bulunmanın hiçbir zararı olamayacağı inancını taşımışımdır hep.

Biz illa ki bu inancı taşımıyoruz.

Yani, nihayetinde, inançlarınıza karşı çıktığım için mi hüküm giyeceğim? O halde bu çağ da şüphesiz kendinden önce gelen herhangi birinden daha iyi değil.

Kafan yine rüyalar ve sanrılarla dolmuş.

Hiç hayatlarımızın bir rüya biçimi olup artık uyanma vaktinin geldiğini düşündünüz mü? Ya Köstebek insanlarının düşlerindeysek? Ve ya biz onları düşlüyorsak? Ya kutsal insan hiç uyanmamış ve tüm çağlar da onun uyku sisteminin bir parçası olmuşsa?

Bu aptallıktan başka birşey değil, Platon. Yeter. Varolduğumuzu biliyoruz. Tarihimizi biliyoruz. Kimsenin hayal gücünün mahsulleri değiliz.

Bağışlayın. Kendi savunmamda özgürce ve açıkça konuşmaya iznim olması gerektiğinin şehir adeti olduğunu sanıyordum. Eğer, yolculuğumdan sonra düşündüklerimin ve hayal ettiklerimin tamamını ortaya sermeme izin varsa, belki o zaman şehirliler bana yöneltilmiş sahtekarlık suçlamalarını geri çevireceklerdir.

Evet. Rıza gösteriyorlar. İzin verildi. Devam et.

48

Sparkler: Böylesine çelimsiz bir vücuda göre, güçlü bir sesi var.

Ornatus: Hayır. Güçlü değil. Delici. Bir şekilde insan onu dinlemeye hep zorunlu hissediyor. Kafası her zaman fikirlerle doluydu. Bir zamanlar, bizler çocukken, Lambeth kuzuları hakkında bir teorisinin olduğunu hatırlıyorum. Nasıl birşey olduğunu şimdi hiç anımsayamıyorum. Sadece küçük yüzünün kederle buruştuğunu ve kulak tırmalayan sesini hatırlıyorum.

Sparkler: Bak. Cübbesinin kollarını yukarı çekiyor.

Ornatus: Hep ona büyük gelmiştir.

Sparkler: İyileşmek üzereyken onunla karşılaştığını sana anlatmış mıydım?

Ornatus: Elbette. Herkese anlattın.

Sparkler: Kusura bakma. Konuşurken elinin havayı işaret etmesini görüyor musun? Yine eski şehri tarif ediyor—

Ornatus: Rüyalarından gelen bir hayalet

Sparkler: Emin misin? Kubbelerini ve yüksek binalarını ve geniş caddelerini anlatıyor. Bir zamanlar gece göğünde yıldızlar varmış. Dünyanın üstüne gölgeler düşüren bir güneş varmış.

Ornatus: Bir dahakine bu gölgelerin ruhlar olduğunu söyleyecek.

Sparkler: Hikayesini bu kadar hafife almamalısın, Ornatus. Ya hepsi doğruysa?

Ornatus: Ne önemi var ki, doğru ya da değil? Bana tek bir çağ yeter.

Sparkler: Yani bilgisizlik içinde kalmayı mı tercih ederdin?

Ornatus: Bilgisizlik şüpheden daha iyidir.

Sparkler: Ancak Platon bir süreci başlattı ve bunun sonu—

Ornatus: Onu tanı da bu yüzden suçluyorum. Aramıza kesinsizlik getirdi.

Sparkler: 'Ve eğer şüphe edersek, dünya söner.' Bunu kim demiş?

Ornatus: Bu konuları lütfen tartışmasak? Platon şu an ne yapıyor?

Sparkler: Toprağa bir sembol ya da harf çiziyor.

Ornatus: Saçma. Buradan kimin görmesi beklenebilir ki?

Sparkler: Konuşmayı kes, Ornatus. Böylelikle onu duyabiliriz. Bak. Melekler bile meraklanmış. Kanatlarının uçları renk değiştirmiş.

Köstebek insanları bilime neden inandıklarını bilmiyorlardı. Tek bildikleri buna inanmamanın saçma olduğuydu. Ve bilimleri kendi boyutlarında işe yarıyordu! Bir yerden diğerine hızla gidebiliyor, uzak mesafeler üzerinden birbirleriyle iletişim kurabiliyor ve dünyanın farklı bölgelerinde birbirlerini görebiliyorlardı.

Ornatus: Hayal edilebilecek en aptalca etkinliklerden üçü.

Sparkler: Şşş.

Bilim onlar için muazzam bir gerçeklik yaratıyordu. Gezegenler ve yıldızlar ve ilaçlar imal ediyordu. Onların ilkel olduklarına gerçekten inanabilir miyiz?

Ornatus: Oh evet. Kesinlikle.
Sparkler: Büyük bir inançla konuşuyor.

İlk oturumda muhafızlardan birinin bana ne dediğini hatırlıyor musunuz? 'Biz kendimize ait abideler ya da anıtlar dikmek arzusuna sahip değiliz, zira bizden evvel gelenlerin aksine, kendimizi silmeyi diliyoruz. Tüm nesneler yok olup gider, bu yüzden biz de onları yapmamayı tercih ediyoruz.' Sözlerini anımsıyor musunuz? İyi, size şunu söyleyeyim. Atalarımızı ve yanılgılarını hayretle karşılıyoruz, fakat biz de bizden sonra gelenlere aynı derecede aptal görünebiliriz. Uzaktaki çekiç ve demirci[31] *köyünde, kendilerinin çoktan ölmüş olduğuna inananlar yaşar. Ne yer ne de içerler, ancak onlara tahsis edilmiş müddet boyunca hayatta kalırlar. Kehanette bulunabilir miyim? Eğer etrafımızdaki diğer gerçekliklerin mevcudiyetini hoş görmeyi reddedersek, onlar, yaşarken ölenler gibi olacağız.*

Ornatus: Bu delilik. Dediklerine gerçekten inanıyor olabilir mi?
Sparkler: Bazı kentlilerin nasıl huzursuzlanmaya başladıklarını görüyor musun?
Ornatus: Ve afalladıklarını.
Sparkler: Bitmek üzere. Bir sonraki oturum, adet olduğu üzere aynı zamanda son oturum olacak.
Ornatus: Buna gerçekten memnun olacağım.

---

[31] "Hammersmith" (çekic+demir), Londra şehrinde merkezi bir bölge [ed.n.].

49

Bizimkisi, kendine ait kutsal törenleri olan büyük ve eski bir şehirdir. Kentliler, cemaatlerine göre, hakkındaki suçlamaların bir kez daha okunacağı, şehrin muhtelif kapılarında toplanacak. Sonra uyuyacaklar ve uyandıkları anda, masum mu suçlu mu olduğunu bilecekler. Şehrin ruhu onları yönlendirecek. Elbette sonrasında kendine, adil olduğunu düşündüğün hükmü vermek durumundasın. Bizim bunda rolümüz yok.

Ve önceden olduğu gibi söylev vermek adına karar mı almalıyım?

Bu senin hakkın. Bu önce değil, sonra olacak, ve bu bizim için yeterli. Aynı şehir olmayacak ve sen de aynı insan olmayacaksın. Şimdi, izninle, bu duruşmayı kapatabilir miyiz?

Son bir istek hakkım var, değil mi?

Eğer istiyorsan, var. Devam et.

PLATON HAKKINDA VERİLEN KARAR

50

Psikopos kapısının çevresinde yaşayan kentliler! Platon'un kendini nasıl savunduğunu ve davacılarla nasıl tartıştığını duydunuz. Ne kadar canlı bir performanstı! Fakat taşkınlıkları nedeniyle ne kadar şiddetle eleştirildi! Ancak bu büyük tartışmalarda, karar verme yetkisi sizde. Halka açık ziyafete katıldıktan sonra uyuyacak ve uyandığınızda, hakikati bileceksiniz.

51

Sidonia: Korkarım ki Platon'un kapanış konuşmasının çoğunu kaçırdım. İlginç miydi?

Madrigal: Gerçekten de çok iyiydi. Bana Akademi'deki günlerimizi hatırlattı. Birçok soru ve müdahale vardı. Anlatmaya çalışayım—

Sidonia: Eğer istersen.

Madrigal: Platon şöyle dedi:

Söyleyin bana, anladığımızı farz ettiğimiz şey nedir? Herhangi bir kentliye sorun, doğru bir cevap alamazsınız. Ama yine de geçmiş çağları saçma inançlarından dolayı kınıyoruz! Ah. Yine yanılıyorum: tek bir şeyden eminiz. Bir süreliğine yanlış boyutlara atanmış olduğumuzu ve, bir noktada, bunların geçeceğini biliyoruz. Her cemaatte, gözlenmeden endişemizi ifade edebileceğimiz bir keder kutusu var. Size, bu yaşamak mıdır diye soruyorum. Sabrımıza, sonu gelmez tapınmamıza, beklentimize daha fazla dayanamıyorum. Bazılarımız yaşlanıyor ve soluyor. Bana bile

görünmez hale gelene kadar, kendi annemin bu dünyayı terk etmeye başladığını gördüm. Bu iyi olmuş muydu? Bu, muhafızlarımızın deyişiyle, olması gerektiği gibi miydi? Size bunların tümünün yanlış ya da tümünün doğru olduğunu söylemiyorum. Sizden sadece dünyayı sorgulamanızı ve onu farklı şekillerde görmenizi istiyorum. Ben yolculuğum sırasında öyle yaptım. Emin olduğum bütün kesinliklerden sıyrılmıştım ve korkuyu bedenen hissediyordum. Fakat hayatta kaldım, değil mi? Başka olasılıkları değerlendirmenizi istiyorum. En azından bu bakımdan bizden önce gelenlerden daha şanslı olabiliriz. Bir zamanlar sizin hatibinizdim. Son bir ders vermeme izin var mıdır? Diğer çağların, örneğin Köstebek çağının, kendilerininki dışında herhangi bir gerçekliği hoş görmeyi ya da anlamayı reddettiğini biliyorum. Bu yüzden yok oldular. Eğer şüphe etmeyi öğrenmezsek, belki o zaman bizim çağımız da ölecektir. Şimdi yine bana gülüyorsunuz. Belki de sizi alim etmek için bir aptala dönüştüm. Ne diye haykırdınız? Ahenksiz miyim? Hep öyleydim! Okulda bize güzel olmanın erdemli olmak olduğunu öğrettiklerini hatırlıyor musunuz? Görüyorsunuz ki ben fiziksel güzellik kriterlerini tam olarak yerine getirmiyorum. Vücudum kutsal ahenk örgüsüne uymuyor. Bu yüzden ben de kendi yolumu takip etmem gerektiğini öğrendim. Siz bu şekilde doğru yoldan saptığımı söylüyorsunuz fakat izin verin kendi ahenk yasamı izah edeyim. Kendi kendimle ahenk içinde olmayı bütün dünyayı hor görmeye tercih ederim. Eğer diğerleri beni suçlarlarsa, o zaman da tek başıma direnirim.

Ve, Sidonia, tüm hatırladığım bu.

52

İster otur ister ayakta dur, Platon. Bu Londra'nın kararıdır. Kentliler seni gençleri yozlaştırmakla ilgili teşebbüslerin konusunda suçsuz buldu. Ayrıca ifadende yalan söylemediğin ya da kaçamak cevaplar vermediğin sonucuna vardılar. Kağıtların arasında uzanırken ateşli bir rüyanın ya da halüsinasyonun etkisi altında kalmış olduğuna inanıyorlar. Hepsi bu. Hatiplik sıfatın sana iade edilecek.

Hayır. Bekleyin. Adete göre hakkımda verdiğim hükmü bildirmem gerekmiyor mu?

Fakat bir hüküm yok. Herhangi bir kabahatle suçlanmıyorsun. Şehir seni akladı. Söyleyecek daha fazla birşey yok.

Bunu anlıyorum. Başka türlü söyleyecek olursam, benim söyleyebileceğim daha fazla birşey yok. Bir yalancı ya da sahtekar olarak mahkum edilmedim, fakat önem atfetmeye değmez bir hayalperest ya da hatalı bir düşçü olarak değerlendirildim. Söylediğim ya da yaptığım herşey yalnızca düzensiz bir sanrıymış. Öyleyse şimdi hakkımda verdi-

ğim hükmü bildiriyorum. Beni yok sayan ya da alaya alan – ya da, daha da fenası, bana acıyan bir dünyada varolamam. Kendimi daimi sürgüne mahkum ediyorum. Şehrin duvarlarının ötesine kadar bana eşlik edilmesini diliyorum, bir daha dönmemek üzere.

Bu delilik.

Fakat zaten delilikle itham edilmedim mi? Daha da fazla delilikten başka ne bekleyebilirsiniz ki benden? En azından benden kurtulmuş olacaksınız.

Bu konuda daha öte bir yetkiye sahip değiliz, Platon. Dağılıyoruz.

53

Platon: Demek bana duvarların dışına kadar eşlik etmek için sen seçildin.

Sidonia: Ne yazık ki, evet. Biz aynı cemaatteniz ve Akademi'de yanında otururdum. Daha büyük bir bağ olabilir mi? Fakat, Platon, hiçbirimiz seni gurbette dolanıyor görmek istemiyoruz.

Platon: Dolanacağım ve hayrete düşeceğim.[32] Belki eski dünyayı bulurum yine. Belki uzak bir yerde bir mağara ya da eşik vardır.

Sidonia: Davadaki imalarından biri buydu.

Platon: Bana inanıyor musun, Sidonia? Bu benim aptallığım, sanırım, fakat çocukluk arkadaşlarımdan birinin, yolculuğumun hakikatini tanıdığını bilmek biraz olsun iyi hissettirirdi.

Sidonia: Buna kendinin de inandığına emin misin?

Platon: Benim neye inandığımın artık bir önemi yok.

---

[32] Yazar *wander* (dolanmak) ve *wonder* (hayrete düşmek) sözcükleriyle oynuyor [ed.n.].

Sidonia: Kendinden şüphe duyuyorsun, ve dolayısıyla şüphe yaydın.

Platon: Atalarımıza, Sidonia, Londra'nın ilk sakinlerinin devler olduğu söylenmişti. Şehrin üstüne kurulduğu büyük tepeleri ve vadileri oyduklarına dair hikayeler var. Fakat ya bu tarih değil de kehanetse? Ya duydukları o devler bizlersek?

Sidonia: Yine kafamı karıştırıyorsun.

Platon: O zaman gidip seni daha fazla sıkmamam en iyisi.

Sidonia: Hiç geri dönecek misin?

Platon: Kim bilir?

Sidonia: Biliyorsun, Platon, seni özleyeceğim.

Platon: Beni rüyadaki biri gibi düşün. O zaman senden hiç ayrılmamış olurum.

54

Sparkler: İşte gidiyor. Ne kadar çok çocuğun Lud Tepesi'nden aşağı onu takip ettiğini görüyor musun? Şehirden zaferle ayrılıyor sanırsın. Bazıları ona, duvarların ötesinde yanında taşınması için hatıralar bile veriyor. Ornatus'un kızı onu kucaklıyor. Fakat Platon şimdiden kaderini düşünüyormuşçasına, dosdoğru karşıya bakıyor. Tabii, böyle olmalı. Bizim dünyamız onun için çoktan öldü. Kararında bocalar diye arkaya bakmak istemiyor.

Madrigal: Fleet'ten aşağı onu götürecek mavna da geldi. Ve Sidonia da baş tarafta oturuyor. Onun için ne kadar şanssız bir yolculuk! O tekneye binerken, çocukların nehir kıyısında nasıl şarkı söylediklerini dinle. Teknenin nasıl sulara karşı parıldayarak seyrettiğini görüyor musun? Şimdi Platon veda için ellerini kaldırıyor. Fakat, Sparkler, şimdi birşey fark ettim. Melekler neden uzakta duruyorlar?

55

Ve böylece Platon şehri terk etti ve bir daha asla görülmedi. Başka şehirlere gidip, söylevlerine oralarda devam ettiğini söyleyen birçokları var. Bazıları da gerçekten de toprağın altında bir mağara olduğuna ve Platon'un Köstebek insanları tarafından görülmeksizin ve tanınmaksızın oraya döndüğüne ikna olmuş durumda. Sidonia ve Ornatus ise sadece onun başka bir rüyaya girdiğine inanıyorlar.

Bunu görüyor musunuz? Yaklaşın, kentliler. Buna kol saati denir. Bunu Köstebek mağarasından getirdim. Dinleyin. Bu işaretlere sayı deniyor. Şu dar metal şeridin nasıl da bir uyum dairesinin etrafında döndüğünü fark ettiniz mi? Bu, zamandır. Dokunmaktan korkmayın. Sihri yeniden canlandırılamaz. Ne amaca mı hizmet ediyordu? Bir evren yaratmıştı! Kenarlardaki sayıları inceleyin... Bunlar harikalar çünkü bir zamanlar dünyanın yapısını temsil ediyorlardı. Bir zamanlar bunun biçiminde modellenmiş koca bir evren vardı...

*

Kentlileri nasıl rahatsız etmiş olduğunu şimdi anladın mı?
Platon: Çocuklara yolculuğumu birkez dahi anlatmadım. Onları sadece soru sormaya ve cevapları aralarında tartışmaya çağırdım.
Yine o meşhur yolculuğunun bahsini açıyorsun. O halde kendi sorularımızı sormamıza izin var mı? Farz edelim ki Köstebek sakinlerinin önünde durup onlara karanlık ve küçük bir dünyada yaşadıklarını bildirdin? Bir mağarada hapis olduklarını. Sence seni alkışlayıp şükranlarını mı sunarlardı? Bu haberi verdiğin için minnettar olacaklarını mı düşünüyorsun? Hayır. Seni ahmak addedip küçümser ya da sahtekar addedip mahkum ederlerdi.

*

Demek doğmamışlar şehrini duydunuz. Fakat nerede olduğunu bilmiyorsunuz. Hepimizin gelmiş olduğu şehirdir fakat yeri ilginizi çekmiyor. Varlığınızın derin huzurunu bozabilir. Böyle mi deniyor? Evet mi? Varlığın derin huzuru.

821258
AVL

1 147000 38417

18 TL